

DOĞAKA
T.C. DOĞU AKDENİZ KALKINMA AJANSI
T.R. EASTERN MEDITERRANEAN DEVELOPMENT AGENCY

HATAY İLİ EKONOMİK GÖRÜNÜM RAPORU 2010-2015

www.dogaka.gov.tr
bilgi@dogaka.gov.tr

HATAY İLİ EKONOMİK GÖRÜNÜM RAPORU 2010-2015

Hazırlayan : M. Emre Nakış
Katkı Sağlayanlar: Serdar Çınar
Figen Gökşen

Önsöz

Doğru ve gerçekçi bölgesel kalkınma stratejilerinin belirlenmesinde ilk adım; bölgesel verilerin takibinin yapılması ve bu verilerin doğru analiz edilmesidir. Dünyada ve ülkemizde istatistiki bilgiye duyulan ihtiyacın her geçen gün artmasına paralel olarak, üretilen istatistiklerin toplanması, iyileştirilmesi, illerin sosyoekonomik analizlerinin yapılarak il bazında ve bölgesel ölçekte politikaların çerçevesinin belirlenmesi amacıyla altyapılar oluşturulmuştur.

Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illerinde faaliyet gösteren Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (DOĞAKA), kurulduğu gün itibariyle sorumluluğunda bulunan Bölgenin sosyal ve ekonomik kalkınmasına yönelik araştırma ve planlama çalışmalarına devam etmektedir.

Gerçekleştirdiği bu çalışmalarla bölge içinde artı güç oluşturarak yerelden merkeze doğru planlama sürecine katkıda bulunmayı ve yerelde sahiplenmeyi artırmayı hedefleyen DOĞAKA, Hatay ilinin sosyoekonomik yönlerini ulusal ve uluslararası boyutları ile inceleyerek, mevcut sosyoekonomik profili çizmeyi hedeflemektedir. Bu amaçla “2010-2015 Hatay İli Ekonomik Görünüm Raporu” hazırlanmıştır.

Söz konusu rapor, Türkiye’deki ve Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (DOĞAKA)’nın görev alanı olan Hatay ilindeki ekonomik gelişmelerin karşılaştırmalı olarak takibinin yapılması ve paydaşlarla paylaşılması amacını taşımaktadır. Bu anlamda, söz konusu ekonomik görünüm raporunun, DOĞAKA ve paydaşları tarafından hazırlanacak olan pek çok sektörel ve tematik çalışmalara önemli bir altlık teşkil etmesi hedeflenmektedir.

2010-2015 Hatay İli Ekonomik Görünüm Raporu’nda öne çıkan ve yıllık olarak açıklanan bölgesel göstergeler, 2010 ve 2015 yılları arasındaki verilerle kıyaslanarak analiz edilmiştir. Bu raporda; TR63 Bölgesinde bulunan Hatay ilinin, Türkiye içerisindeki durumu ve zaman içerisindeki değişimleri irdelenmiştir. Bölgemizin ekonomik kalkınmasına katlı sağlayacak bu çalışma hem özel sektör hem de kamu sektörünün faydasına sunulmuş olup, hayırlara vesile olmasını temenni ederim.

Ercan TOPACA

Hatay Valisi

DOĞAKA Yönetim Kurulu Başkanı

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	3
1. Giriş	8
2. Dış Ticaret.....	12
2.1. Ülkelere Göre Dış Ticaret Rakamları.....	14
2.2. Sektörlere Göre Dış Ticaret Rakamları	17
2.3. İmalat Sanayinin Teknoloji Düzeyine Göre Dış Ticareti	20
2.4. Gümrüklere Göre Dış Ticaret Rakamları	23
3. İş, İşgücü ve İstihdam.....	26
3.1. Açılan/Kapanan İş Yeri İstatistikleri	27
3.2. Sektörlere Göre Girişim Sayıları.....	29
3.3. İstihdam, İşgücü ve İşsizlik İstatistikleri	30
4. Finans	36
4.1. Banka Şubeleri ve Banka Çalışanı	36
4.2. ATM, POS ve Üye İşyeri Sayıları.....	37
4.3. Toplam Mevduat	37
4.4. Türlerine Göre Kullanılan Kredi	38
4.5. Kredi / Mevduat Oranı	40
4.6. Protestolu Senet ve Bankalara İbraz Edilen Çek İstatistikleri	41
5. Ulaşım.....	44
5.1. Sınır Kapıları	46
5.2. Mal Hareketleri	46
5.3. İnsan Hareketleri.....	48
6. Turizm İstatistikleri	50
6.1. Yerli/Yabancı Turist Sayısı	50
6.2. Müze ve Ören Yeri Ziyaretçi Sayıları.....	52
6.3. Otel Doluluk Oranları	53
7. Yatırım Destek ve Teşvik Uygulamaları	56
7.1. Kamu Yatırımları.....	60
8. Vergi İstatistikleri.....	68
9. Sonuç ve Değerlendirme	72

Tablolar Listesi

Tablo 1. Türkiye ve Hatay İhracat Rakamları (ABD Doları).....	12
Tablo 2. Türkiye ve Hatay İthalat Rakamları (ABD Doları).....	12
Tablo 3. Düzey 2 Bölgelerine Göre Dış Ticaret Rakamları (1.000 ABD Doları)	13
Tablo 4. Hatay İlinin En Çok İhracat Yaptığı On Ülke (ABD Doları).....	14
Tablo 5. Hatay İlinin En Çok İthalat Yaptığı On Ülke (ABD Doları).....	15
Tablo 6. Hatay İhracatında 2010 Yılına Göre 2015 Yılında İhracatın En Çok Azaldığı On Ülke (ABD Doları)	16
Tablo 7. Hatay İthalatında 2010 Yılına Göre 2015 Yılında İthalatın En Çok Arttığı On Ülke (ABD Doları)	16
Tablo 8. Hatay İlinin 2015 Yılında En Çok İhracatını Gerçekleştirdiği On Ürün (ABD Doları)	17
Tablo 9. Hatay İlinin 2015 Yılında En Çok İthalatını Gerçekleştirdiği On Ürün (ABD Doları)	17
Tablo 10. Hatay İhracatında 2010 Yılına Göre 2015 Yılında İhracatın En Çok Azaldığı On Ürün (ABD Doları)	19
Tablo 11. Hatay İthalatında 2010 Yılına Göre 2015 Yılında İthalatın En Çok Arttığı On Ürün (ABD Doları)	19
Tablo 12. Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün Grupları Sınıflaması.....	20
Tablo 13. Hatay İlindeki İmalat Sanayinin Teknoloji Düzeyine Göre Dış Ticareti - 2015	22
Tablo 14. Gümrüklere Göre İhracat Rakamları	24
Tablo 15. Gümrüklere Göre İthalat Rakamları	24
Tablo 16. Sosyal Güvenlik Kapsamında Aktif Çalışan Kişi Sayısı	26
Tablo 17. Kurulan, Kapanan İşyeri İstatistikleri.....	28
Tablo 18. İş Kayıtlarına Göre Girişim Sayıları.....	29
Tablo 19. TR63 Bölgesi Yaş Gruplarına Göre İşgücüne Katılım Oranı (%).....	30
Tablo 20. Yıllara Göre İŞKUR İstatistikleri (Kişi).....	33
Tablo 21. Banka Şube ve Çalışanlarının Yıllara Göre Dağılımı.....	36
Tablo 22. ATM, POS ve Üye İşyeri Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı	37
Tablo 23. Hatay İlinin Mevduat Türlerine Göre Dağılımı (Bin TL).....	37
Tablo 24. Kredi Türlerine Göre Dağılım (Bin TL).....	38
Tablo 25. Hatay İlinde Sektörel Kredilere Göre Dağılım (Bin TL)	40
Tablo 26. Protestolu Senet Bilgileri	42
Tablo 27. TBB Risk Merkezi Tarafından Bankalara İbraz Edilen ve Karşılıksız İşlemi Yapılan Çek Adedi ve Tutarı	42
Tablo 28. Motorlu Kara Taşıtları Sayıları.....	45
Tablo 29. Hatay İlinde Yıllara Göre Konaklama Sayıları	51
Tablo 30. Hatay İlinde İlçelere Göre Konaklama Sayıları-2014	52
Tablo 31. Teşvik Sistemi Destek Unsurları	56
Tablo 32. Yatırım Teşvik İstatistikleri.....	57
Tablo 33. Sektörlere Göre Yatırım Teşvik İstatistikleri	58
Tablo 34. Hatay İli Sektörlere Göre Kamu Yatırımları (Bin TL).....	60
Tablo 35. Dörtöl - Hassa Tüneli'nin Tamamlanması Durumunda Komşu İllerin İskenderun Limanı'na Olan Mesafesi.....	61
Tablo 36. Hassa OSB İçerisinde Yer Talebinde Bulunan Yatırımcılara Ait Veriler.....	64
Tablo 37. Hassa Organize Sanayi Bölgesi'nden Talepte Bulunan Yatırımcıların Bulundukları İller	65
Tablo 38. Vergi Mükellef Sayısı-2015	68
Tablo 39. Hatay ve Türkiye Genel Bütçe Gelirleri.....	68

Şekiller Listesi

Şekil 1. Hatay İlinin En Çok Dış Ticaret Açığı Verdiği On Ülke (ABD Doları).....	15
Şekil 2. Hatay İlinin En Çok Dış Ticaret Açığı Verdiği On Ürün (ABD Doları)	18
Şekil 3. Hatay İlindeki İmalat Sanayinin Teknoloji Düzeyine Göre Dış Ticareti - 2015.....	21
Şekil 4. Hatay İlindeki İmalat Sanayinin Teknoloji Düzeyine Göre İhracatı.....	22
Şekil 5. Hatay İlindeki İmalat Sanayinin Teknoloji Düzeyine Göre İthalatı.....	23
Şekil 6. Yıllar İtibariyle SGK'ya Kayıtlı İşyeri Sayısı	27
Şekil 7. Kapanan Şirketlerin Toplam Şirket Sayısına Oranı	28
Şekil 8. Hatay İlinde İşgücüne Katılım, İstihdam ve İşsizlik Oranı	31
Şekil 9. TR63 Bölgesi İstihdamın Ana Sektörler İtibariyle Dağılımı (%).....	32
Şekil 10. Hatay İli Takipteki Alacaklar	39
Şekil 11. Türkiye Takipteki Alacaklar	39
Şekil 12. Yıllara Göre Kredi/Mevduat Oranı	41
Şekil 13. Hatay İli Ulaşım Ağı Haritası.....	44
Şekil 14. Hatay İlindeki Kapılara Göre Türkiye'ye Yapılan Boş Girişler	47
Şekil 15. Hatay İlindeki Kapılara Göre Türkiye'den Transit Çıkışlar	47
Şekil 16. Hatay Sınır Kapılarından Giriş Yapan Yolcu Sayıları	48
Şekil 17. Hatay İlinde Yıllara Göre Müze ve Ören Yeri Ziyaretçi Sayısı.....	52
Şekil 18. Turizm İşletme Belgeli Tesislerde Otel Doluk Oranları.....	53
Şekil 19. Belediye Belgeli Tesislerde Otel Doluk Oranları	53
Şekil 20. Hatay İlinde Yatırım Teşvik İstatistikleri.....	58
Şekil 21. Hassa Organize Sanayi Bölgesi ve Dört Yol - Hassa Tünel Projesi Güzergâhı	62
Şekil 22. Hatay İlinin Vergi Tahakkuk ve Tahsilinin Oran ve Sıralaması	69

1. Giriş

1. Giriş

2015 Yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre, Türkiye nüfusu 78.741.053'tür. Bu nüfusun %4'ünü ise (3.142.990 kişi), Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illerinden oluşan TR63 Bölgesi oluşturmaktadır. TR63 Bölgesi nüfus bakımından Düzey 2 bölgeleri arasında Türkiye'de 8. sırada yer almaktadır.

2015 Yılı dış ticaret verilerine göre, TR63 Bölgesi 2,7 milyar ABD Doları ihracat ile Türkiye toplam ihracatının % 2'sini, 5 milyar ABD Doları ithalat ile Türkiye toplam ithalatının % 2,7'sini gerçekleştirmiştir. TR63 Bölgesi gerçekleştirmiş olduğu 2,7 milyar ABD Doları ihracat ve 5 milyar ABD Doları ithalat ile Düzey 2 bölgeleri arasında en fazla ihracatı gerçekleştiren 9. Düzey 2 Bölgesi iken ithalat bakımından 6. sırada yer almaktadır. Hatay ili ise 1,8 milyar ABD Dolarlık ihracat ve 3,2 milyar ABD Dolarlık ithalat ile TR63 Bölgesi içerisinde en fazla dış ticaret payına sahip il konumundadır.

Hatay ili dünyanın en eski yerleşim yerlerinden biridir. Yöredeki yerleşmelerin tarihi, yaşamı kolaylaştıran ılıman iklim koşulları ve verimli toprakların varlığı nedeniyle, İÖ 100.000'le başlatılan Orta Paleolitik Dönem'e kadar uzanmaktadır. Hatay yöresini çekici kılan ve tarihin her döneminde göçlere açık olmasını sağlayan bir başka özellik de, Anadolu'yu Çukurova yoluyla Suriye-Filistin'e bağlayan yolların kavşak noktasında bulunmasıdır. Ayrıca, Mezopotamya'dan Akdeniz'e çıkmak için kullanabilecek en uygun limanlar yine Hatay yöresindedir. Hatay, ülkemizin güneyinde, İskenderun körfezinin doğu kıyılarında yer alır. Batıdan Akdeniz, güney ve doğudan Suriye, kuzeybatıdan Adana, kuzeyden Osmaniye ve kuzeydoğudan Gaziantep ile çevrilidir.

Hatay ilinin nüfusu, 2015 ADNKS sonuçlarına göre, 1.553.507 kişidir. Hatay ilinin nüfus yoğunluğu km² başına 262 kişi olup bu bakımdan Türkiye'nin en yoğun nüfusa sahip yedinci ilidir. Nüfus artış hızı yaklaşık olarak % 1,2'dir.

Hatay ilinin ekonomik hayatına hakim sektörler; ticaret, tarım, sanayi, ulaştırma (nakliyecilik) ve inşaat sanayidir. Hatay ilinde demir-çelik mamulleri, otomobil filtresi, tarım araç ve gereçleri ve tarımsal ürünler başta olmak üzere yaş sebze ve meyve ile narenciye üretim ve ihracatı yoğun olarak yapılmaktadır.

Türkiye'nin Kuzey-Güney ve Doğu-Batı ekseninde kesişen, ekonomik ve demografik merkezleri birbirine bağlayan, stratejik bir konuma sahip olan Hatay ili uluslararası yük taşımacılığı için önemli bir geçiş noktasıdır. Üç kıtanın kavşak noktası olarak uluslararası ulaşımın ve transit taşımacılığın en yoğun ve hareketli olduğu yerlerden birisidir. Uluslararası E-91 yolu ile kara yoluna, büyük bir iş potansiyeli oluşturması beklenen İskenderun Limanı'na, Türkiye'nin Ortadoğu'ya açılan en önemli çıkış kapılarından Cilvegözü ve Yayladağı gümrük kapılarına sahip bulunmaktadır. Türkiye'nin en büyük ikinci tır filosuna sahip Hatay ilinde İskenderun ilçesi, kara, deniz ve demiryolu ulaşımının kesiştiği bir bölgede yer almaktadır. İntermodal operasyonlar için ideal konumdadır.

Hatay ilinde, Antakya ve Payas'ta birer ve İskenderun'da iki tane olmak üzere toplam 4 adet organize sanayi bölgesi (OSB) bulunmaktadır. Söz konusu OSB'lerde 8.500 kişinin üzerinde istihdam sağlanmakta olup ildeki OSB'ler % 100 doluluk oranına sahiptir. Bu sebeple yeni OSB'lerin sanayiye kazandırılması için çalışmalar devam etmektedir. Bu kapsamda Hassa, Erzin, Kırıkhan ve Altınözü ilçelerinde yeni OSB'lerin kurulum çalışmaları devam etmektedir.

Suriye krizi sebebiyle Hatay ilinde bulunan sınır kapılarının düzenli olarak çalışmaması, ilin ekonomik durumunu olumsuz etkilemiştir. Ayrıca, Suriyeli misafirler sosyoekonomik hayatı ve özellikle küçük ölçekteki esnafları olumsuz etkilemektedir. 2016 yılı AFAD verilerine göre kamplarda yaşayanlar dahil olmak üzere Hatay ilinde yaklaşık 402.000 Suriyeli misafir bulunmakta olup bu rakam Türkiye'deki Suriyeli misafirlerin % 14,6'sını oluşturmaktadır. Suriyeli misafirler özellikle il merkezinde (109.516 kişi) ve Reyhanlı'da (114.555 kişi) yoğunlaşmaktadırlar. 1 konteynerkent ve 7 çadırkent'in bulunduğu Hatay ilindeki barınma merkezlerinde yaklaşık 18.000 Suriyeli misafir yaşamlarını sürdürmektedir.

Hatay ili, enerji ve sanayi sektörlerine yönelik gerçekleştirilen büyük ölçekli yatırımlarla, Türkiye'nin rekabetçi yapısını güçlendiren önemli sanayi kentlerinden birisi olmakla birlikte lojistik ve turizm sektörlerinde önemli ekonomik potansiyele sahiptir. İlin dış ticareti büyük ölçüde demir-çelik sektörüne dayalı olmakla birlikte, tarıma dayalı sanayi, makine ve mobilyacılık sektörleri öne çıkan diğer sanayi sektörleri olarak dikkati çekmektedir. Türkiye'nin Ortadoğu'ya açılan kapısı olan Hatay ili, 2010-2015 yılları dış ticareti değerlendirildiğinde, ulusal ölçekte yaşanan ekonomik durgunluk ve Suriye krizinden Türkiye ortalamalarına göre daha olumsuz yönde etkilenmiştir.

2. Dış Ticaret

2. Dış Ticaret

Ticaret, ülke ekonomilerinin hacmini belirleyen önemli etkenlerden bir tanesidir. Bu kapsamda, dış ticaret hacmini artırırken, dış ticaret açığını azaltmak ve hedeflenen büyüme rakamlarına ulaşmak, bütün ülke ekonomilerinin öncelikli hedefidir. Ticaret bu nedenle kalkınma planlarında yer alan başlıklardan birisini oluşturmaktadır.

Tablo 1. Türkiye ve Hatay İhracat Rakamları (ABD Doları)

Yıl	Hatay İhracat	Değişim Oranı	Türkiye İhracat	Değişim Oranı	Türkiye İçindeki Payı
2010	1.698.405.186	-	113.883.219.184	-	1,5%
2011	2.050.554.653	20,7%	134.906.868.830	18,5%	1,5%
2012	2.039.566.494	-0,5%	152.461.736.556	13,0%	1,3%
2013	2.097.845.509	2,9%	151.802.637.087	-0,4%	1,4%
2014	2.115.434.421	0,8%	157.610.157.690	3,8%	1,3%
2015	1.827.172.200	-13,6%	143.934.971.928	-8,7%	1,3%

Kaynak: TÜİK, 2016

2015 yılında Türkiye ihracatı bir önceki yıla göre % 8,7 oranında azalırken, 2010 yılına göre ise % 26 oranında bir artış meydana gelmiştir. Hatay ilinde ise 2015 yılı ihracatı bir önceki yıla göre % 13,6 azalarak Türkiye ortalamasına oranla daha fazla bir düşüş gerçekleşmiştir. 2010 yılına göre ise Hatay ili ihracatında % 8'lik bir artış meydana gelmiştir.

Tablo 2. Türkiye ve Hatay İthalat Rakamları (ABD Doları)

Yıl	Hatay İthalat	Değişim Oranı	Türkiye İthalat	Değişim Oranı	Türkiye İçindeki Payı
2010	3.131.655.292	-	162.041.115.027	-	1,7%
2011	4.594.570.191	46,7%	206.449.384.237	27,4%	2,1%
2012	4.420.191.947	-3,8%	197.074.597.746	-4,5%	2,0%
2013	3.904.332.130	-11,7%	215.981.624.485	9,6%	1,6%
2014	3.357.784.199	-14,0%	207.411.548.506	-4,0%	1,5%
2015	3.232.405.451	-3,7%	183.778.668.809	-11,4%	1,8%

Kaynak: TÜİK, 2016

2015 yılında Türkiye ithalatı bir önceki yıla göre % 11,4 oranında azalırken, Hatay ili ithalatı % 3,7 oranında azalmıştır. Bununla birlikte 2010-2015 yıllarını değerlendirdiğimizde 2015 yılı Türkiye ithalatı 2010 yılına göre % 13 oranında artarken, Hatay ili ithalatı ise % 3,2'lik artış meydana gelmiştir.

Hatay ili 2010 yılında Türkiye ihracat rakamlarına göre en çok **ihracat** gerçekleştirilen 9. (1,7 milyar ABD Doları) il iken 2015 yılında **10. sıraya** gerilemiştir. **İthalat** rakamları incelendiğinde ise 2010 yılında Hatay ili, toplam 3,1 milyar ABD Doları ithalat gerçekleştirerek Türkiye'de 7. sırada yer alırken, 2015 yılında **8. sıraya** gerilemiştir.

Tablo 3. Düzey 2 Bölgelerine Göre Dış Ticaret Rakamları (1.000 ABD Doları)

Düzey	Düzey 2 Adı	İhracat		İthalat	
		2014	2015	2014	2015
TR10	İstanbul	82.047.960	77.068.996	136.021.887	117.784.586
TR42	Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova	12.039.099	9.770.204	11.591.935	11.892.778
TR41	Bursa, Eskişehir, Bilecik	10.300.116	9.617.642	9.079.644	8.912.768
TR31	İzmir	9.615.988	8.308.337	9.931.126	8.846.743
TR51	Ankara	8.102.722	7.026.808	10.989.501	9.812.202
TRC1	Gaziantep, Adıyaman, Kilis	7.036.307	6.946.256	5.890.975	4.969.036
TR32	Aydın, Denizli, Muğla	3.902.909	3.346.147	2.549.886	2.187.287
TR62	Adana, Mersin	3.625.808	3.085.316	3.862.475	3.283.438
TR63	Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye	3.115.871	2.760.365	5.493.530	5.028.114
TR33	Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak	2.793.307	2.529.782	3.910.024	3.698.326
TR90	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane	2.129.205	2.216.025	247.222	238.167
TR72	Kayseri, Sivas, Yozgat	1.993.598	1.684.686	1.783.404	1.545.245
TR52	Konya, Karaman	1.849.323	1.658.493	1.460.854	1.302.134
TRC3	Mardin, Batman, Şırnak, Siirt	1.686.205	1.425.138	256.481	152.752
TR21	Tekirdağ, Edirne, Kırklareli	1.439.656	1.412.896	1.336.873	1.089.593
TR61	Antalya, Isparta, Burdur	1.364.871	1.284.292	880.607	1.057.923
TR83	Samsun, Tokat, Çorum, Amasya	844.172	876.105	1.148.090	1.059.855
TR22	Balıkesir, Çanakkale	687.580	646.394	590.532	498.781
TRC2	Şanlıurfa, Diyarbakır	505.608	466.688	305.620	226.375
TR81	Zonguldak, Karabük, Bartın	733.157	426.703	1.819.763	1.526.101
TRB1	Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli	553.325	425.378	111.924	99.045
TR71	Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir	428.506	356.341	350.564	340.451
TRA2	Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan	207.623	220.703	85.780	116.401
TRB2	Van, Muş, Bitlis, Hakkari	427.521	210.626	118.887	38.905
TR82	Kastamonu, Çankırı, Sinop	138.862	129.681	166.459	245.418
TRA1	Erzurum, Erzincan, Bayburt	40.301	33.851	59.579	50.320
TR	Türkiye	157.609.603	143.933.854	210.043.622	186.002.741

Kaynak: TÜİK, 2016

Türkiye’de Düzey 2 Bölgelerine göre dış ticaret rakamları incelendiğinde TR10 Bölgesi, (İstanbul) Türkiye’nin en yüksek dış ticaret hacmine sahip bölgesi olup Türkiye’nin 2015 yılı toplam ihracatının % 54’ünü, toplam ithalatının ise % 63’ünü gerçekleştirmiştir. TR63 Bölgesi ise Türkiye’nin toplam ihracatının % 2’sini gerçekleştirerek bölgelere göre ihracat sıralamasında Türkiye’de 9. sırada; toplam ithalatın % 2,7’sini gerçekleştirerek bölgelere göre ithalat sıralamasında Türkiye’de 6. sırada yer almaktadır.

2.1. Ülkelere Göre Dış Ticaret Rakamları

Tablo 4. Hatay ilinin En Çok İhracat Yaptığı On Ülke (ABD Doları)

Sıra	Ülke	2010 İhracat	2015 İhracat	2010 Yılına Göre Değişim Oranı	2015 Payı
1	Suriye	117.981.440	232.397.579	97,0%	12,9%
2	Suudi Arabistan	176.864.272	189.582.124	7,2%	10,5%
3	Irak	130.786.531	189.349.427	44,8%	10,5%
4	Mısır	149.578.410	160.585.869	7,4%	8,9%
5	Rusya Federasyonu	128.402.821	131.953.447	2,8%	7,3%
6	Romanya	118.153.141	77.407.178	-34,5%	4,3%
7	Lübnan	55.367.110	61.067.158	10,3%	3,4%
8	ABD	29.983.537	57.732.061	92,5%	3,2%
9	İtalya	109.101.936	48.717.645	-55,3%	2,7%
10	Fas	13.101.974	47.067.165	259,2%	2,6%
	Genel Toplam	1.698.405.186	1.827.172.200	7,6%	100,0%

Kaynak: TÜİK, 2016

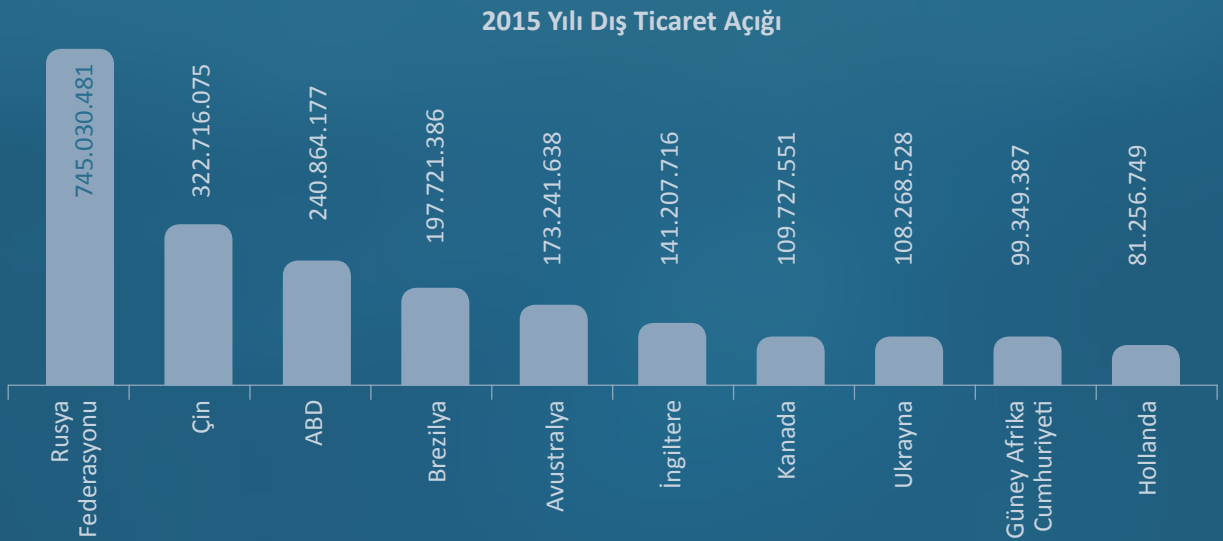
2015 yılı Hatay ili ihracatı büyük ölçüde Ortadoğu ülkelerinde yoğunlaşmıştır. Suriye, 2015 yılında 2010 yılına göre % 97’lik artış ve 232 milyon ABD Doları ile Hatay ilinin en fazla ihracat yaptığı ülke olurken; Suriye’nin yanı sıra ilk 10 ülke arasında Suudi Arabistan, Irak, Mısır, Lübnan gibi yakın çevre ülkeleri yer almıştır.

Tablo 5. Hatay ilinin En Çok İthalat Yaptığı On Ülke (ABD Doları)

Sıra	Ülke	2010 İthalat	2015 İthalat	2010 Yılına Göre Değişim Oranı	2015 Payı
1	Rusya Federasyonu	345.986.450	876.983.928	153,5%	27,2%
2	Çin	85.314.435	338.265.041	296,5%	10,5%
3	ABD	733.317.557	298.596.238	-59,3%	9,2%
4	Brezilya	231.728.937	198.581.794	-14,3%	6,2%
5	İngiltere	177.462.024	187.368.750	5,6%	5,8%
6	Avustralya	112.175.325	173.855.613	55,0%	5,4%
7	Ukrayna	184.002.460	130.722.772	-29,0%	4,0%
8	Kanada	168.127.686	11.0942.919	-34,0%	3,4%
9	Güney Afrika Cumhuriyeti	90.937.472	99.826.051	9,8%	3,1%
10	Almanya	131.078.515	97.740.860	-25,4%	3,0%
	Genel Toplam	3.131.655.292	3.232.405.451	3,2%	100,0%

Kaynak: TÜİK, 2016

2015 yılında Hatay ili ihracatı Ortadoğu'ya yoğunlaşırken, ithalatın gerçekleştirildiği ülkelerin coğrafyası çeşitlilik göstermiştir. 2015 yılında gerçekleştirilen 3,2 milyar ABD Dolarlık ithalatın % 27'si (877 milyon ABD Doları) Rusya'dan, % 10'u (338 milyon ABD Doları) ise Çin'den gerçekleştirilmiştir. 2015 yılında 2010 yılına göre Hatay ilinin toplam ithalatında % 3,3'lük bir azalma meydana gelmiştir.

Şekil 1. Hatay ilinin En Çok Dış Ticaret Açığı Verdiği On Ülke (ABD Doları)**Kaynak:** TÜİK, 2016

2015 yılı Hatay ili dış ticaretinde en fazla açık verilen ülke Rusya Federasyonu olurken, ABD ve Brezilya sırasıyla Çin'i takip etmişlerdir. Hatay ile Ortadoğu ülkeleri ile ticaretinde ise dış ticaret fazlası vermiştir.

Tablo 6. Hatay İhracatında 2010 Yılına Göre 2015 Yılında İhracatın En Çok Azaldığı On Ülke (ABD Doları)

Sıra	Ülke	2010 İhracat	2015 İhracat	Fark
1	İtalya	109.101.936	48.717.645	-60.384.291
2	Bulgaristan	51.636.422	10.536.676	-41.099.746
3	Romanya	118.153.141	77.407.178	-40.745.963
4	Ürdün	63.359.647	26.776.744	-36.582.903
5	Ukrayna	58.397.467	22.454.244	-35.943.223
6	İran	33.498.785	11.945.168	-21.553.617
7	Sudan	30.530.949	9.125.236	-21.405.713
8	Libya	43.443.626	28.894.439	-14.549.187
9	İsrail	55.530.239	41.875.981	-13.654.258
10	Cibuti	7.205.029	46.687	-7.158.342

Kaynak: TÜİK, 2016

Hatay ilinin 2015 yılı ihracatında 2010 yılına göre niceliksel olarak en fazla azalma İtalya, Bulgaristan ve Romanya ülkelerine yapılan ihracatta meydana gelmiştir. İthalat rakamları incelendiğinde ise 2015 yılında 2010 yılına göre niceliksel olarak en fazla artış gösteren ülkeler sırasıyla Rusya, Çin, Avustralya ve Hollanda olmuştur.

Tablo 7. Hatay İthalatında 2010 Yılına Göre 2015 Yılında İthalatın En Çok Arttığı On Ülke (ABD Doları)

Sıra	Ülke	2010 İthalat	2015 İthalat	Fark
1	Rusya Federasyonu	345.986.450	876.983.928	530.997.478
2	Çin	85.314.435	338.265.041	252.950.606
3	Avustralya	112.175.325	173.855.613	61.680.288
4	Hollanda	52.990.232	91.892.581	38.902.349
5	İran	8.956.751	38.665.432	29.708.681
6	Güney Kore	6.656.634	33.206.668	26.550.034
7	Kolombiya	0	18.887.278	18.887.278
8	Ürdün	262.949	15.312.285	15.049.336
9	Endonezya	14.280.665	25.550.231	11.269.566
10	Bulgaristan	13.989	10.572.421	10.558.432

Kaynak: TÜİK, 2016

2.2. Sektörlere Göre Dış Ticaret Rakamları

Tablo 8. Hatay ilinin 2015 Yılında En Çok İhracatını Gerçekleştirdiği On Ürün (ABD Doları)

Ürün	2010	2015	2010 Yılına Göre Değişim Oranı	2015 Payı
Demir-çelik ana sanayi	714.009.208	735.909.674	3,1%	40,2%
Meyveler, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkileri ¹	440.882.633	349.689.810	-20,7%	19,1%
Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ürünleri ¹	96.628.485	79.587.422	-17,6%	4,3%
Motorlu kara taşıtları ve motorları	11.213.867	57.826.726	415,7%	3,2%
Diğer genel amaçlı makineler	44.317.705	54.875.908	23,8%	3,0%
Mobilya	22.843.332	46.951.400	105,5%	2,6%
İşlenmiş sebze ve meyveler ¹	35.452.461	40.778.964	15,0%	2,2%
Giyim eşyası dışındaki hazır tekstil ürünleri	22.995.865	31.249.935	35,9%	1,7%
Motorlu kara taşıtlarının karasörleri ve römorkları	17.383.967	23.960.282	37,8%	1,3%
Demir dışı metal cevherleri	11.568.584	22.719.920	96,4%	1,2%
Genel Toplam	1.698.405.186	1.827.172.200	7,6%	100,0%

Kaynak: TÜİK, 2016¹

2015 yılı TÜİK rakamlarına göre Hatay ilinden gerçekleştirilen yaklaşık 1,8 milyar ABD Dolarlık ihracatın % 50'ye yakın bölümünü demir-çelik ana sanayi sağlamaktadır. Demir-çelik sektörünün ardından ise en fazla ihracat sebze-meyve ürünlerinde gerçekleştirilmiştir. Ancak 2010 yılına göre sebze-meyve ihracatının değişim oranı, son yıllarda ihracatın düştüğünü göstermektedir.

Tablo 9. Hatay ilinin 2015 Yılında En Çok İthalatını Gerçekleştirdiği On Ürün (ABD Doları)²

Ürün	2010	2015	2010 Yılına Göre Değişim Oranı	2015 Payı
Demir-çelik ana sanayi	362.888.636	1.144.915.281	215,5%	35,5%
Atık ve hurdalar ²	936.598.086	630.950.301	-32,6%	19,5%
Maden kömürü	512.045.785	624.352.096	21,9%	19,3%
Demir cevheri	285.027.500	283.026.731	-0,7%	8,8%
Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler	42.672.788	76.900.926	80,2%	2,4%
Kimyasal gübre ve azotlu bileşikler	39.836.403	70.377.635	76,7%	2,2%
Rafine edilmiş petrol ürünleri	62.791.544	52.429.458	-16,5%	1,6%
Sentetik kauçuk ve plastik hammaddeler	8.619.915	50.467.960	485,5%	1,6%
Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi	18.237.499	45.784.420	151,0%	1,4%
Diğer özel amaçlı makineler	114.138.522	39.743.219	-65,2%	1,2%
Genel Toplam	3.131.655.292	3.232.405.451	3,2%	100,0%

Kaynak: TÜİK, 2016

¹ TÜİK sınıflandırmasında meyve-sebze sektörü Tablo 8'deki şekilde ayrı ürün sınıflarında ifade edilmektedir. Türkiye İhracatçılar Meclisi verilerine göre ise yaş meyve sektörü 2015 yılı ihracatı 390 milyon ABD Doları olarak gerçekleşmiş ve bir önceki yıla göre % 10 oranında azalmış, zeytin ve zeytinyağı sektörü ihracatı yaklaşık 11 milyon ABD Doları, meyve ve sebze mamulleri 18,5 milyon ABD Doları ve kuru meyve ve mamulleri ihracatı 25 milyon ABD Doları olarak gerçekleşmiştir.

² Büyük ölçüde demir-çelik sektöründe girdi olarak kullanılan metal hurdalardan oluşmaktadır.

2015 yılı Hatay ilinde gerçekleştirilen yaklaşık 3,2 milyar ABD Dolarlık ithalatın % 57'si büyük ölçüde demir-çelik ana sanayi sektörünün girdisi olarak kullanılan atık ve hurdalar ile demir-çelik sektöründe gerçekleşmiştir. Yine büyük ölçüde demir ve çeliğin işlenmesinde enerji kaynağı olarak kullanılan kömür ise 438 milyon ABD Doları ile 3. sırada yer almaktadır. Hatay ili dış ticaretinde en çok açık verdiği ürünler arasında atık ve hurdalar, maden kömürü ve demir-çelik ana sanayi ilk 3 sırada yer almaktadır.

Şekil 2. Hatay İlinin En Çok Dış Ticaret Açığı Verdiği On Ürün (ABD Doları)

Kaynak: TÜİK, 2016

Tablo 10. Hatay İhracatında 2010 Yılına Göre 2015 Yılında İhracatın En Çok Azaldığı On Ürün (ABD Doları)

Sıra	Ürün	2010 İhracat	2015 İhracat	Fark
1	Meyveler, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkileri	440.882.633	349.689.810	-91.192.823
2	Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler	49.882.698	17.661.558	-32.221.140
3	Öğütülmüş tahıl ürünleri	33.974.425	14.084.614	-19.889.811
4	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ürünleri	96.628.485	79.587.422	-17.041.063
5	Tekstil elyafından iplik ve dokunmuş tekstil	11.455.770	7.773.498	-3.682.272
6	Metal yapı malzemeleri	4.706.987	1.958.663	-2.748.324
7	Çimento, kireç ve alçı	20.167.822	17.913.981	-2.253.841
8	Kaldırma ve taşıma teçhizatı	2.695.609	1.680.044	-1.015.565
9	Makarna, şehriye, kuskus vb. unlu mamuller	2.120.550	1.269.862	-850.688
10	Tahta plaka; kontrplak, yonga levha, sunta, diğer pano ve tahtalar	991.213	431.437	-559.776

Kaynak: TÜİK, 2016

Hatay ili ihracatında 2010 yılına göre niceliksel olarak en fazla düşüş meyve-sebze sektöründe gerçekleşmiştir. Söz konusu düşüşün yaş meyve-sebze ihracatında önemli paya sahip olan Rusya'da yaşanan siyasi krizden kaynaklandığı değerlendirilmektedir³.

Tablo 11. Hatay İthalatında 2010 Yılına Göre 2015 Yılında İthalatın En Çok Arttığı On Ürün (ABD Doları)

Sıra	Ürün	2010 İthalat	2015 İthalat	Fark
1	Demir-çelik ana sanayi	362.888.636	1.144.915.281	782.026.645
2	Maden kömürü	512.045.785	624.352.096	112.306.311
3	Sentetik kauçuk ve plastik hammaddeler	8.619.915	50.467.960	41.848.045
4	Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler	42.672.788	76.900.926	34.228.138
5	Kimyasal gübre ve azotlu bileşikler	39.836.403	70.377.635	30.541.232
6	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi	18.237.499	45.784.420	27.546.921
7	Ateşe dayanıklı seramik ürünleri	23.488.915	28.786.492	5.297.577
8	Ana kimyasal maddeler (kimyasal gübre ve azotlu bileşikler hariç)	1.628.620	5.770.429	4.141.809
9	Suni ve sentetik elyaf	3.909.321	5.253.043	1.343.722
10	Oyun ve oyuncak	36.730	1.210.578	1.173.848

Kaynak: TÜİK, 2016

Hatay ilinin 2010 yılına göre 2015 yılında ithalatı en fazla artan ürün demir-çelik ana sanayidir. Demir çelik ana sanayi sektörünü maden kömürü ve sentetik kauçuk ve plastik hammaddelerin ithalatı takip etmektedir.

3 İllere göre dış ticaret, ülke ve ürün bazında birlikte gösteren veriler, internet ortamında bulunmadığından çıkarım yapılmıştır.

2.3. İmalat Sanayinin Teknoloji Düzeyine Göre Dış Ticareti

OECD tarafından gerçekleştirilen çalışmaya göre imalat sanayi içerisinde yer alan sektörler teknoloji düzeyine göre sınıflandırılmıştır. Bu kapsamda imalat sanayi sektörleri düşük, orta-düşük, orta-yüksek ve yüksek teknoloji olmak üzere dört sınıfta kategorilendirilmiştir. İmalat sanayi sektörü Hatay ilinin ihracatında önemli bir paya sahiptir.

Tablo 12. Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün Grupları Sınıflaması

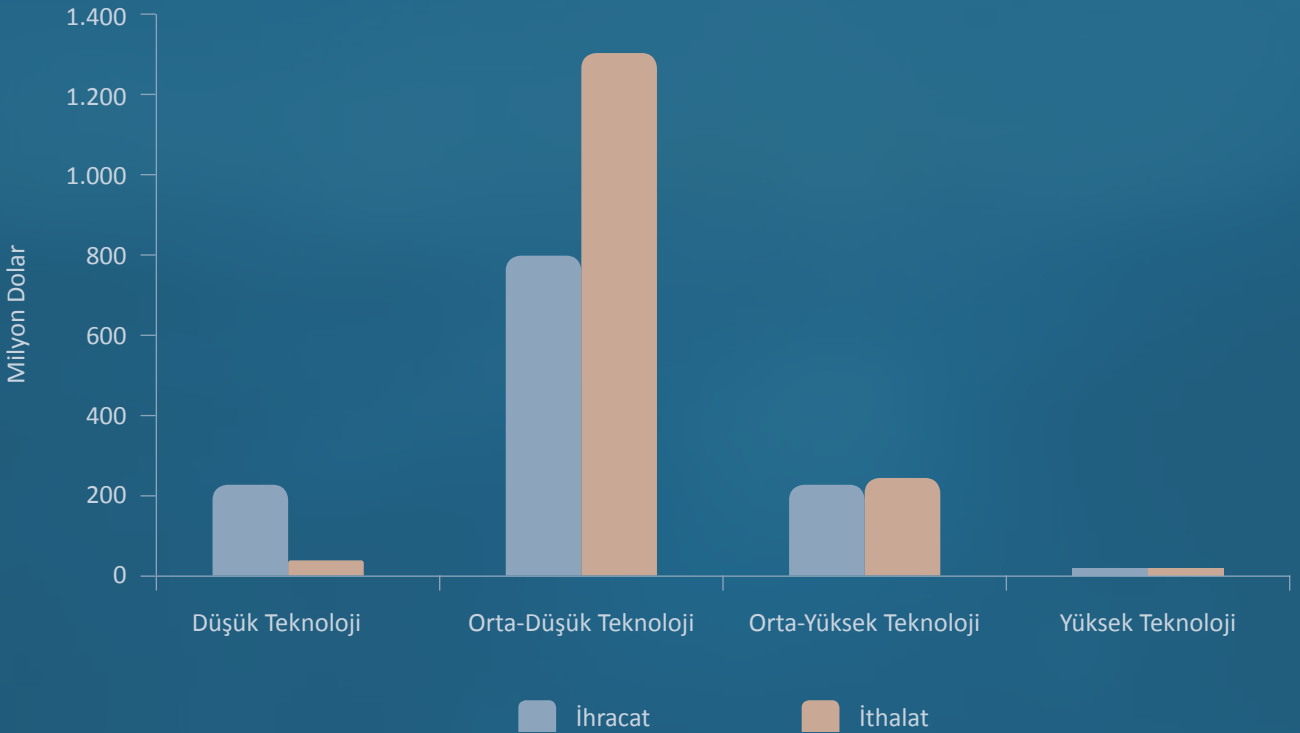
1. Yüksek Teknolojili Ürünler	Hava ve uzay taşıtları
	Tıpta ve eczacılıkta kullanılan kimyasal ve bitkisel kaynaklı ürünler
	Büro, muhasebe ve bilgi işleme makineleri
	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları
	Tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat
2. Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazlar
	Motorlu kara taşıtı ve römorklar
	Kimyasal madde ve ürünler (tıpta ve eczacılıkta kullanılan kimyasal ve bitkisel kaynaklı ürünler hariç, 2423 hariç)
	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonları
	Başka yerde sınıflandırılmamış ulaşım araçları
	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat
3. Orta Düşük Teknolojili Ürünler	Deniz taşıtları
	Plastik ve kauçuk ürünleri
	Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar
	Metalik olmayan diğer mineral ürünler
	Ana metal sanayi
	Metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç)
4. Düşük Teknolojili Ürünler	Mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler
	Yeniden Değerlendirme
	Kağıt ve kağıt ürünleri
	Basım ve yayım; plak, kaset vb.
	Gıda ürünleri ve içecek
	Tütün ürünleri
	Tekstil ürünleri
	Giyim eşyası
	Dabaklanmış deri, bavul, el çantası, saraciye ve ayakkabı
	Ağaç ve mantar ürünleri (mobilya hariç); hasır vb. örülerek yapılan maddeler

Kaynak: OECD, Bilim, Teknoloji ve Sanayi Ekonomik Analiz ve İstatistik Bölümü Müdürlüğü

OECD raporuna göre imalat sanayi dört düzeyde teknoloji yoğunluğuna göre incelendiğinde Hatay ilindeki imalat sanayinin dış ticaret yapısında orta düşük teknoloji ihracatın yoğun olduğu görülmektedir. Bu kapsamda ana metal sanayi, Hatay ili için önemli bir ihracat kalemi olup düşük teknoloji düzeyinde yer almaktadır.

Şekil 3. Hatay ilindeki İmalat Sanayinin Teknoloji Düzeyine Göre Dış Ticareti - 2015

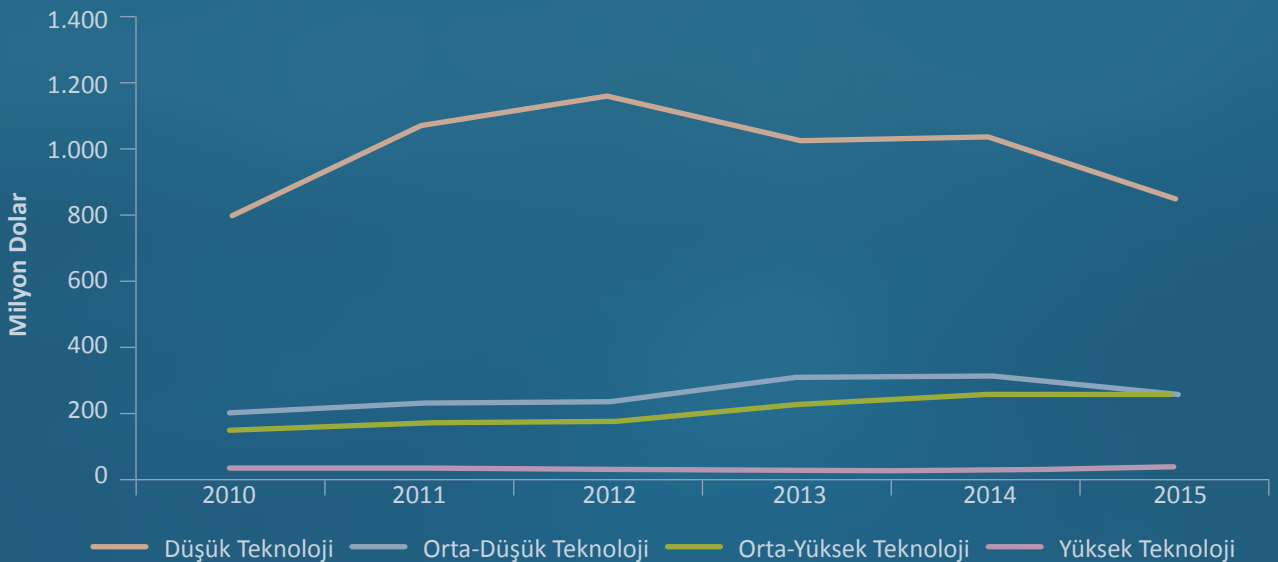
2015 yılı Hatay ilinde gerçekleştirilen imalat sanayi dış ticaret rakamları incelendiğinde, imalat sanayi ihracatının % 18'inin düşük teknoloji olduğu, % 63'ünün orta-düşük teknoloji olduğu görülmektedir. İleri teknoloji ürünlerin ihracatının ise toplam imalat sanayi içerisinde % 1'den bile az olduğu görülmektedir. Türkiye'de ise bu oran % 4 olup, Hatay ilinin Türkiye ortalamasının altında kaldığı ve üretimin katma değerini artırmak amacıyla yüksek teknoloji ürünlerin üretilmesine ağırlık vermesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 13. Hatay ilindeki İmalat Sanayinin Teknoloji Düzeyine Göre Dış Ticareti - 2015

		Hatay		Türkiye	
		İhracat	Yüzde	İhracat	Yüzde
İhracat	Düşük Teknoloji	242.949.288	18%	47.097.205.728	35%
	Orta-Düşük Teknoloji	839.218.380	63%	39.726.941.679	30%
	Orta-Yüksek Teknoloji	240.589.095	18%	42.748.495.994	32%
	Yüksek teknoloji	6.380.020	0%	4.908.864.692	4%
	Toplam	1.329.136.783	100%	134.481.508.093	100%

		Hatay		Türkiye	
		İthalat	Yüzde	İthalat	Yüzde
İthalat	Düşük Teknoloji	27.231.659	2%	22.457.484.257	13%
	Orta-Düşük Teknoloji	1.289.878.638	81%	44.214.477.113	27%
	Orta-Yüksek Teknoloji	275.949.414	17%	73.896.304.365	44%
	Yüksek teknoloji	6.024.656	0%	26.219.306.765	16%
	Toplam	1.599.084.367	100%	166.787.572.500	100%

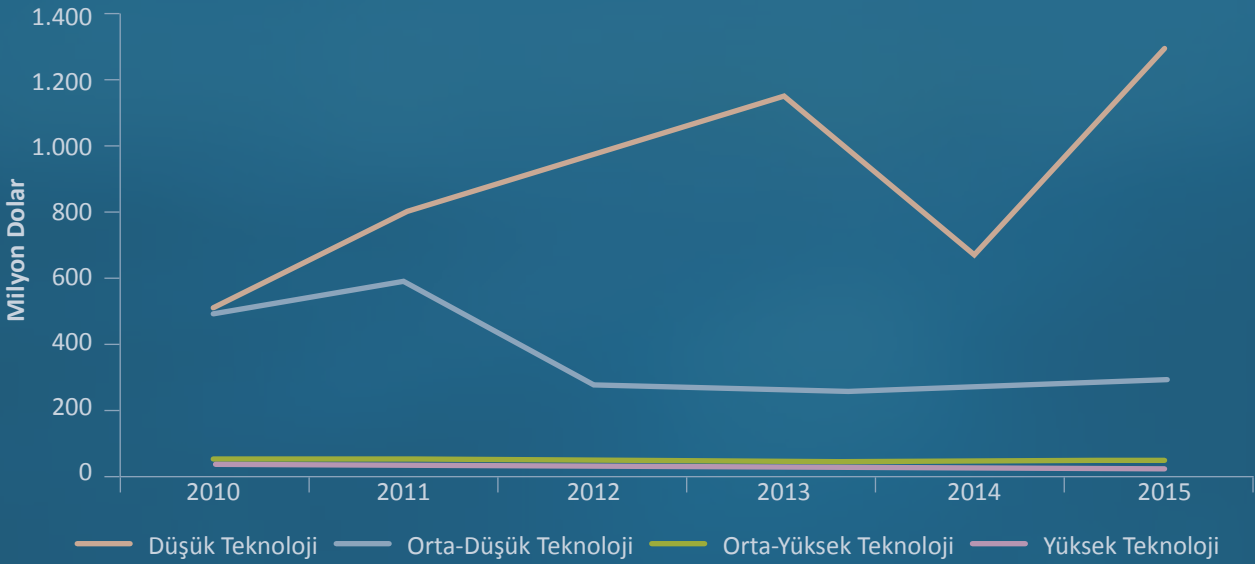
Hatay ili genel itibariyle orta-düşük düzey teknoloji ürünler ithal etmektedir. İlin ithalat teknolojisi incelendiğinde ihracat ile benzer şekilde toplam imalat sanayi ithalatının % 81'inde orta-düşük teknoloji ithalatı gerçekleştiği gözlemlenmektedir. İmalat sanayindeki ithalat deseninde düşük teknoloji ürünlerin payı ise % 2 gibi düşük bir orana sahiptir.

Şekil 4. Hatay ilindeki İmalat Sanayinin Teknoloji Düzeyine Göre İhracatı

2010-2015 yılları arasındaki TÜİK verilerine göre Hatay ilinin imalat sanayisine göre dış ticaret verileri incelenerek OECD çalışmalarına göre değerlendirilme yapılmış ve teknoloji düzeyi belirlenmiştir. Bu kapsamda Hatay ili imalat sanayi sektörünün, söz konusu dönem içerisinde orta düşük teknolojili ihraç ettiği ürünlerde azalma meydana gelirken orta-yüksek düzey teknoloji ürünlerin ihracatında artış meydana gelmiştir.

Şekil 5. Hatay İlindeki İmalat Sanayinin Teknoloji Düzeyine Göre İthalatı

Bununla birlikte Hatay ili imalat sanayi sektörünün, söz konusu dönem içerisinde orta düşük teknolojili ithal ettiği ürünlerde 2014 yılında bir düşüş meydana gelirken 2015 yılında yüksek ivmeli bir artış göze çarpmaktadır. Orta-yüksek teknolojili ürünlerin ithalatında da 2011 yılında bir kırılma meydana gelerek 400 milyon ABD Doları seviyesindeki ithalat bandı 200 milyon ABD Doları seviyesine gerilemiştir. Düşük ve yüksek teknolojili ürünlerin ithalat bandında ise önemli bir kırılım gözlenmemiştir.

2.4. Gümrüklere Göre Dış Ticaret Rakamları

Doğu Akdeniz Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü, 23.07.1939 tarihinde İstanbul ve İzmir Gümrükleri Başmüdürlüklerinden sonra 3.Başmüdürlük olarak İskenderun'da kurulmuştur.

23.07.2003 tarihli 25183 sayılı resmi gazetede yayımlanan 2003/5932 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile İskenderun Gümrükleri Başmüdürlüğü ile İskenderun Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüğü İskenderun Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüğü olarak birleştirilmiştir.

22.12.2011 tarihli 28150 sayılı resmi gazetede yayımlanan 2011/2474 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na bağlı Doğu Akdeniz Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü olarak yeniden yapılandırılmış olup faaliyetine devam etmektedir.

Tablo 14. Gümrüklere Göre İhracat Rakamları

Gümrük Müdürlüğü	İhracat (\$)				Değişim Oranı
	2012	2013	2014	2015	(2014-2015)
İskenderun Güm. Müd.	646.138.067	981.656.390	1.174.853.409	1.331.378.316	13%
İsdemir Güm. Müd.	1.838.958.387	1.494.517.076	1.579.427.257	1.325.118.143	-16%
Antakya Güm. Müd.	375.773.407	386.644.891	451.240.585	383.690.664	-15%
Cilvegözü Güm. Müd.	364.583	31.455.951	75.955.289	66.082.218	-13%
Toplam	2.861.234.444	2.894.274.308	3.281.476.540	3.106.269.341	-5%

Kaynak: Doğu Akdeniz Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü, 2016

2012 yılında Hatay ilinde bulunan gümrüklerden 2,8 milyar ABD Dolarlık ihracat gerçekleştirilirken 2015 yılında bu rakam 3,1 milyar ABD Dolarına yükselmiştir. Hatay ili 2015 yılı ihracatının 1,8 milyar ABD Doları olduğu düşünüldüğünde, Hatay ili gümrüklerinden gerçekleştirilen ihracatın içerisinde farklı illerin de payının olduğu ve bölgenin limanları ve gümrük kapıları ile önemli bir dış ticaret merkezi olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 15. Gümrüklere Göre İthalat Rakamları

Gümrük Müdürlüğü	İthalat (\$)				Değişim Oranı
	2012	2013	2014	2015	(2014-2015)
İskenderun Güm. Müd.	2.594.819.540	3.396.065.855	3.608.508.929	4.012.990.455	11%
İsdemir Güm. Müd.	6.664.215.218	6.341.810.736	5.568.280.788	4.822.644.088	-13%
Antakya Güm. Müd.	9.463.074	5.317.324	22.029.727	31.273.521	42%
Cilvegözü Güm. Müd.	0	0	0	283.000	100%
Toplam	9.268.497.832	9.743.193.915	9.198.819.444	8.867.191.064	-4%

Kaynak: Doğu Akdeniz Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü, 2016

Dört Yol-Hassa Tünel Projesi ile liman ve gümrük kullanım talepleri artma potansiyeli bulunan Kahramanmaraş, Gaziantep ve Şanlıurfa illeri birlikte düşünüldüğünde İskenderun Gümrük Müdürlüğü'nün iş hacminin daha da artması beklenmektedir. Ayrıca yapım aşamasında olan Erzin Limanı projesiyle hem Hatay ilinin hem de çevre illerin uluslararası pazarlara rekabetçi şekilde ulaşmasını sağlayacak ulaşım modları artacaktır.

3. İř, İşgücü ve İstihdam

3. İş, İşgücü ve İstihdam

Genel bir yaklaşım ile istihdam edilenler ve işsizlerin toplamı olarak ifade edilen işgücü, üretimin en önemli aracıdır. Gelişmiş ya da az gelişmiş tüm ekonomilerde üzerinde hassasiyetle durulan potansiyel bir sorun alanı olan istihdam, ülkeler açısından ekonomik yapı üzerinde olduğu kadar sosyal yapı üzerinde de önemli etkilere sahiptir.

Tablo 16. Sosyal Güvenlik Kapsamında Aktif Çalışan Kişi Sayısı

	Türkiye	Hatay
Emekli Sandığı (4/c)	3.032.971	48.985
Bağ-Kur (4/b)	2.938.034	62.846
SSK (4/a)	14.802.222	170.661
Toplam	20.773.227	282.492

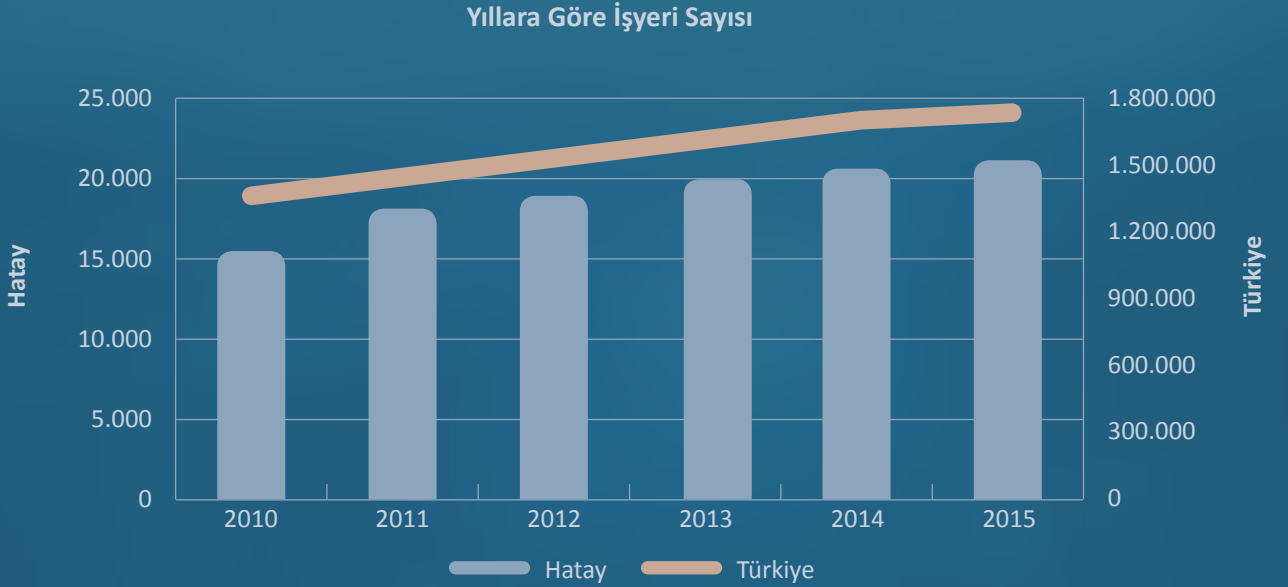
Kaynak: SGK, 2015

Hatay ilinde Sosyal Güvenlik kapsamında aktif olarak çalışan toplam **282.492** kişi bulunmaktadır. Bunların ise % 17,3'ü emekli sandığına dâhil olup memurları ifade ederken % 22,2'si BAĞ-KUR'a dahil olup işyeri sahipleri ile tarımsal faaliyetlerde bulunanları ifade etmekte ve % 60,4'ü de SSK sistemine dahil olup kamu veya özel sektörde çalışan işçileri ifade etmektedir. Hatay ilinde sosyal güvenlik kapsamındaki aktif çalışanların toplam il nüfusuna oranı % 17,64 iken, emeklilerin toplam il nüfusuna oranı % 10,36 ve bakmakla yükümlü tutulanların toplam il nüfusuna oranı % 48,42'dir.

Şekil 6. Yıllar İtibariyle SGK'ya Kayıtlı İşyeri Sayısı

Kaynak: SGK, 2015

2010 yılında daimi, mevsimlik, kamu ve özel olmak üzere SGK kapsamında Hatay ilinde toplam 15.498 işyeri bulunurken, 2015 yılında işyeri sayısı yaklaşık 21 bine yükselmiştir.

3.1. Açılan/Kapanan İş Yeri İstatistikleri

TOBB istatistiklerine göre 2015 yılında Türkiye’de kurulan yabancı ortak sermayeli şirket sayısı 4.729’dur. Bu şirketlerin 1.599’u Suriye, 330’u Alman, 304’ü Irak ortaklıdır. Kurulan 4.729 yabancı ortak sermayeli şirketin 714’ü anonim, 4.015’i limited şirkettir. Bu şirketlerin 1.736’sı toptan ve perakende ticaret, motorlu taşıtların ve motosikletlerin onarımı, 583’ü imalat ve 574’ü inşaat sektöründe kurulmuştur. Kurulan yabancı ortak sermayeli şirketlerin toplam sermayelerinin % 86,24’ü yabancı sermayeli ortak payını oluşturmaktadır.

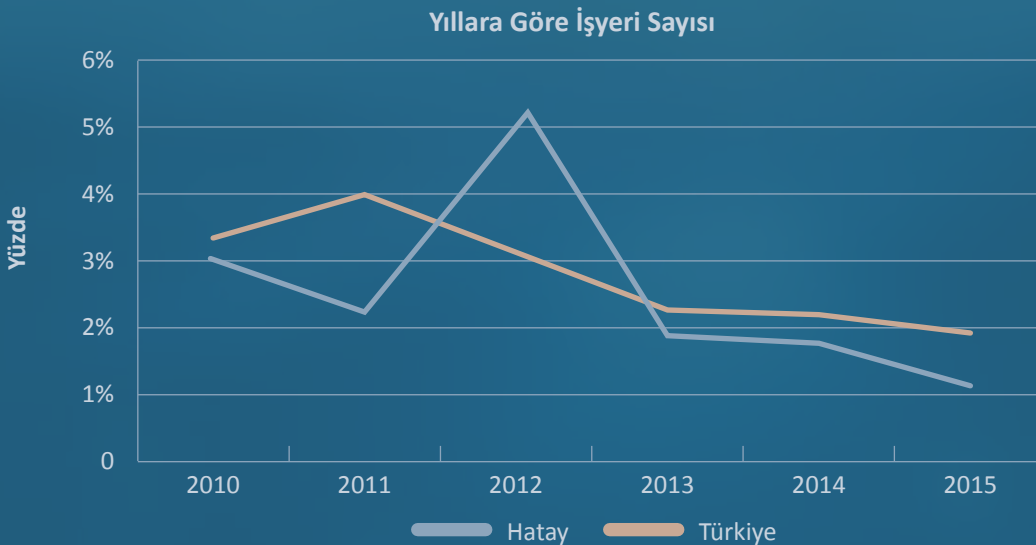
Tablo 17. Kurulan, Kapanan İşyeri İstatistikleri

		Şirket	Hatay Koop.	Gerçek Kişi Tic. İşl.	Şirket	Türkiye Koop.	Gerçek Kişi Tic. İşl.
Kapanan	2010	85	20	365	11.400	2.042	29.920
	2011	110	14	283	13.095	1.896	41.130
	2012	123	26	853	14.168	1.895	31.915
	2013	134	15	203	15.538	1.862	19.873
	2014	122	22	181	14.002	1.820	23.229
	2015	92	13	152	12.114	1.587	19.061
Kurulan	2010	586	15	359	50.420	1.547	50.939
	2011	723	20	545	53.409	1.033	60.430
	2012	418	9	669	38.887	877	67.455
	2013	536	14	978	49.028	915	58.987
	2014	636	17	840	57.710	1.005	67.920
	2015	797	9	578	66.701	921	47.069
Tasfiye	2010	140	31	-	16.558	3.004	-
	2011	220	36	-	20.487	2.724	-
	2012	175	23	-	20.610	2.418	-
	2013	183	34	-	16.917	2.205	-
	2014	112	7	-	14.499	1.977	-
	2015	89	8	-	11.529	1.523	-

Kaynak: TOBB, 2016

Hatay ilinde 2010-2015 döneminde her yıl ortalama olarak 111 şirket kapanıp, 153 şirket tasfiye edilirken, yine her yıl ortalama olarak 616 yeni şirket kurulumu gerçekleşmiştir. Kurulan şirketlerin Türkiye'ye oranı ise % 1,2'dir.

Şekil 7. Kapanan Şirketlerin Toplam Şirket Sayısına Oranı

Kaynak: TOBB, 2016

3.2. Sektörlere Göre Girişim Sayıları

Tablo 18. İş Kayıtlarına Göre Girişim Sayıları

Sektörler	Türkiye		Hatay	
	2013	2014	2013	2014
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	1.241.728	1.225.454	24.761	25.669
Ulaştırma ve depolama	561.113	541.350	11.417	11.401
İmalat	426.785	427.584	6.497	6.489
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	305.526	307.698	4.248	4.481
Diğer hizmet faaliyetleri	228.748	222.636	4.477	4.403
İnşaat	253.747	266.080	3.069	3.269
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	192.896	201.293	2.223	2.365
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	48.825	54.461	671	762
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	42.838	44.050	575	582
Kültür, sanat, eğlence, dinlenme ve spor	34.458	35.293	594	581
Gayrimenkul faaliyetleri	51.399	54.324	542	559
Eğitim	28.821	30.187	503	550
Bilgi ve iletişim	40.790	42.592	432	443
Tarım, ormancılık ve balıkçılık	30.389	30.066	382	404
Finans ve sigorta faaliyetleri	25.964	24.118	317	299
Madencilik ve taş ocaklığı	7.324	7.740	78	76
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	3.612	4.550	31	51
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	4.578	5.955	20	37
Toplam	3.529.541	3.525.431	60.837	62.421

Kaynak: TÜİK, 2015

2014 yılı TÜİK İş Kayıtları İstatistiklerine göre Hatay ilinde toplam 62.421 adet iş girişiminde bulunulmuştur. Bu girişimlerin % 41'ini toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe 25.669 adet iş girişimi yapılmıştır. Hatay ilinde yoğun faaliyet gösteren taşımacılık sektörünün de yer aldığı ulaştırma ve depolama faaliyetleri kapsamında 11.401 adet girişim gerçekleşmiştir. İlde en önemli ticari kaynaklardan birisi olan imalat sanayi sektöründe 6.489 adet girişimde bulunulmuştur.

3.3. İstihdam, İşgücü ve İşsizlik İstatistikleri

Gelişmiş ya da az gelişmiş tüm ekonomilerde üzerinde hassasiyetle durulan potansiyel bir sorun alanı olan istihdam, ülkeler açısından ekonomik yapı üzerinde olduğu kadar sosyal yapı üzerinde de önemli etkilere sahiptir.

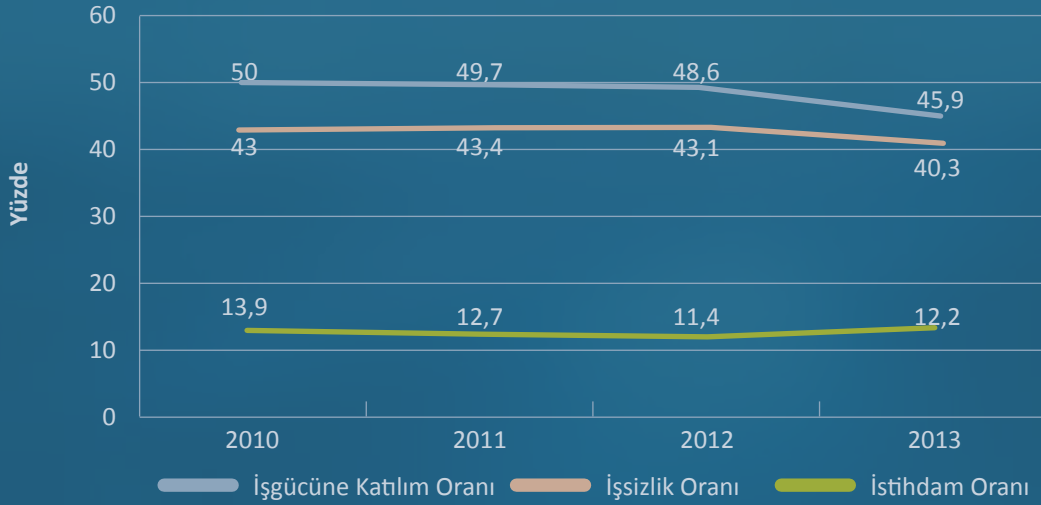
Tablo 19. TR63 Bölgesi Yaş Gruplarına Göre İşgücüne Katılım Oranı (%)

Yıllar	15-19	20-24	25-34	35-54	55+
2010	32,8	48,7	61,7	60,3	26,4
2011	26,4	54,2	62,2	59,9	26,9
2012	22,7	52,5	60,4	60,1	27,8
2013	24,1	53	58,5	58,3	22,4
2014	25,9	49,4	57,4	55,4	30,8

Kaynak: TÜİK, 2016

TR63 Bölgesinde yaş gruplarına göre işgücüne katılım oranlarını incelediğimizde TR63 Bölgesinde tüm yaş gruplarında işgücüne katılım oranı 2010 yılına göre artmıştır. Ancak 2015 yılı verilerine göre işgücüne katılım oranlarını incelediğimizde TR63 Bölgesi 26 Düzey 2 Bölgesi arasında 25. sırada yer almaktadır. Çevre Düzey 2 Bölgeleri ile TR63 Bölgesi verilerini karşılaştırdığımızda ise kadınların işgücüne katılım oranlarında Adana, Mersin'den oluşan TR62 Bölgesi tüm yaş gruplarında ilk sırada yer almıştır.

Şekil 8. Hatay ilinde işgücüne katılım, istihdam ve işsizlik Oranı**Kaynak:** TÜİK, 2016

2013 yılı TÜİK verilerine göre Hatay ilinde işgücüne katılım oranı % 45,9 olup 2010 yılı itibarıyla katılım oranında azalma söz konusudur. Çevre illeri incelendiğinde kadınların işgücüne katılım oranının yüksek olduğu Mersin % 50,7, Adana % 49,9 ve Kahramanmaraş % 47 ile, işgücüne katılım oranlarında ön sıralarda yer almıştır. Türkiye genelinde 2013 yılı işgücüne katılım oranlarında Hatay en düşük 13. sıradaki il olmuştur.

Benzer şekilde 2013 yılı istihdam oranlarında da Hatay ili, 10. sırada yer alırken 2010-2013 döneminde işgücüne paralel olarak bir azalma eğiliminde olduğu görülmektedir. İşgücüne katılım oranındaki olumsuz tablonun bir benzeri işsizlik oranında görülmekte olup, söz konusu dönemde işsizlik oranında 2013 yılında bir artış meydana geldiği görülmektedir. 2013 yılı TÜİK verilerine göre Hatay ili işsizlik rakamlarına göre 11. sırada yer almıştır.

Suriyeli Misafirler ve İstihdam

2010 yılının Aralık ayında Tunus'ta başlayarak birçok Orta Doğu ülkesine yayılan "Arap Baharı" olarak adlandırılan gösteri ve protestolar, 2011 yılı başı itibarıyla Suriye'ye sıçramış; protestoların derin bir krize dönüşmesinin ilk adımı ise 15 Mart 2011'de Dera şehrinde başlayan gösterilerle atılmıştır. Dera'da başlayan ayaklanmalar, kısa bir zaman diliminde Suriye'nin diğer büyük şehirlerinden başkent Şam, Halep, Hama, Humus, Lazkiye gibi kentlere yayılmış ve kriz ülke içi bir karışıklığa, hatta iç savaşa doğru evrilmiş; bu doğrultuda çevre ülkelere önemli göç hareketleri yaşanmış ve ülkeyi terk eden Suriyeli sayısı 7,5 milyonu aşmıştır. İlk olarak 29 Nisan 2011 tarihinde Türkiye'ye gelmeye başlayan Suriyeliler için Türkiye yeterli ve gerekli olan altyapıyı zamanla oluşturmuş; toplam 2,7 milyon kişi ile en fazla Suriyeliye ev sahipliği yapan Türkiye'de AFAD koordinasyonunda 10 ilde 25 barınma merkezi kurulmuştur.

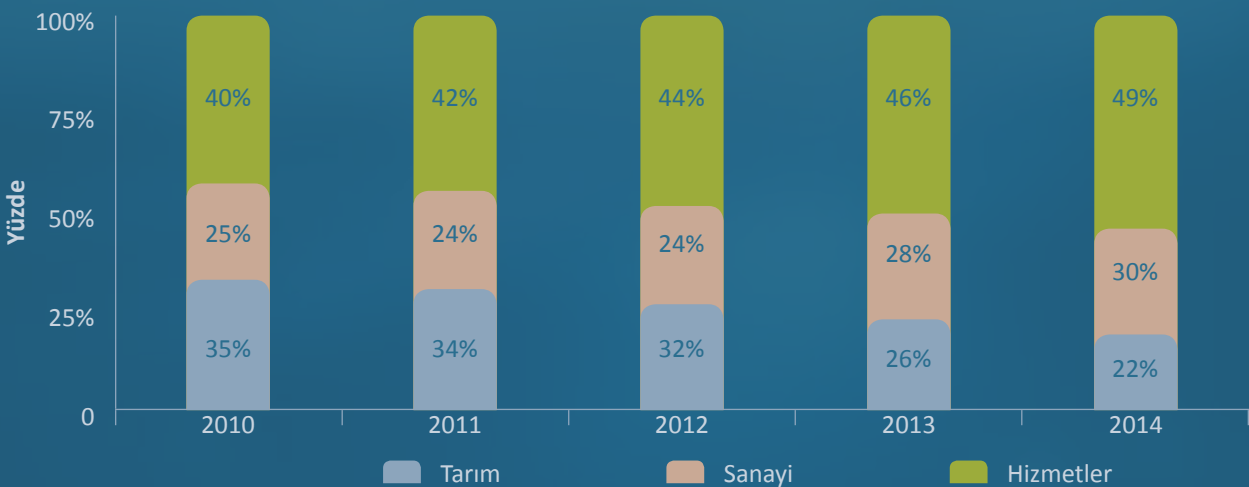
Türkiye’de yaşayan 2,7 milyon Suriyeli misafirin % 19,1’i TR63 Bölgesinde yaşamaktadır. Şanlıurfa ve İstanbul’dan sonra en fazla Suriyeli misafirin yer aldığı Hatay ilinde ise toplam 401.684 Suriyeli yaşamaktadır (Türkiye’deki Suriyeli misafirlerin % 14,6’sı). Büyük bir çoğunluğu (% 95) kentsel hayat içerisinde yer alan Hatay ilindeki Suriyeliler, bölgemizde sosyal ve ekonomik olarak önemli gelişmeleri beraberinde getirmiştir.

Bölgesel düzeyde işgücü ve işsizlik istatistiklerini incelediğimizde Suriyeli misafirlerin etkilediği birtakım sonuçlar ortaya çıkmaktadır. TR63 Bölgesi 15+ yaş grubu işsizlik oranları küresel ekonomik krizin yaşandığı 2009 yılında % 18 olarak gerçekleşmiştir. Daha sonraki yıllarda ise düşüş trendine girmiş; 2011 yılında % 12, 2012 yılında % 10,4 ve 2013 yılında % 12,2 olarak gerçekleşmiştir. 2014 yılında % 15,4’e yükselen işsizlik oranı, 2015 yılında bölgede işgücüne katılım oranı düşmesine rağmen % 16,4’e yükselmiş ve 2009 sonrası dönemde en yüksek seviyeye ulaşmıştır.

İşgücüne katılım oranı Türkiye’de 2015 yılında rekor seviye olan % 51,3’e ulaşırken, TR63 Bölgesinde ise bir önceki yıla oranla düşüş meydana gelmiş; % 42,8 işgücüne katılım oranı ile TR63 Bölgesi 26 Düzey 2 bölgesi arasında işgücüne katılım oranında en düşük 2. Bölge konumuna gerilemiştir.

Yoğun göç alan bölgelerde Suriyelilerin etkilerini ölçmeye yönelik gerçekleştirilen ve Gaziantep, Hatay, Kilis, Şanlıurfa, Mersin, Adana, Kahramanmaraş, Osmaniye ve Mardin illerinin net göç oranı, dış ticaret, istihdam, eğitim, sağlık ve konut gibi ekonomik değişkenlerinde Suriyelilerin gelmesi ile nasıl etkilendiği üzerine gerçekleştirilen bir çalışmada Hatay ili için önemli bulgular ortaya çıkmıştır. Çalışmada yapılan anket çalışmasında en yoğun iş kaybı oranının Hatay ilinde gerçekleştiği ve işini kaybedenlerin % 87’sinin işlerini kaybetmeleri ile Suriyeli misafirleri ilişkilendirdiği ortaya çıkmıştır. Çalışma ile ayrıca Suriye krizi sebebiyle Hatay iline yoğun göç hareketleri yaşanmasaydı Hatay ilinin daha fazla iç göç çekebileceği ve ihracatının ortalama yıllık % 24 oranında daha fazla olabileceği sonuçları da ortaya çıkmıştır. ⁴

Şekil 9. TR63 Bölgesi İstihdamın Ana Sektörler İtibariyle Dağılımı (%)

Kaynak: TÜİK, 2016

⁴ Suriyeli Mültecilerin Türkiye’ye Ekonomik Etkileri: Sentetik Bir Modelleme, Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi, Rapor No:196, Ocak 2015

TR63 Bölgesi istihdamını ana sektörler göre dağılımını incelediğimizde 2014 yılında sanayi ve hizmetler sektörlerinde istihdam edilenlerin oranı 2010 yılına göre artarken tarım sektöründe yaklaşık % 13'lük bir düşüş meydana gelmiştir.

Tablo 20. Yıllara Göre İŞKUR İstatistikleri (Kişi)

	Yıl	Kayıtlı İşgücü	Kayıtlı İşsizler	Yıl İçinde Alınan Açık İş	Yıl İçinde İşe Yerleştirme	Yıl İçinde Yapılan Başvuru
Hatay	2010	26.363	24.923	1.905	1.621	24.293
	2011	46.099	42.096	3.910	3.384	28.344
	2012	72.508	51.864	7.360	5.263	40.932
	2013	94.926	56.724	15.450	5.539	42.530
	2014	101.941	60.168	8.262	1.904	40.535
Türkiye	2010	1.604.355	1.414.541	368.636	205.231	1.217.936
	2011	2.192.145	1.844.965	660.623	363.672	1.398.355
	2012	3.481.725	2.372.262	991.804	556.587	2.296.325
	2013	4.540.488	2.610.969	1.481.196	671.578	2.359.304
	2014	4.839.211	2.747.978	1.735.892	701.435	2.375.583

Kaynak: İŞKUR, 2016

İŞKUR verilerine göre 2014 yılı içerisinde Türkiye toplam nüfusunun % 4,1'inin yaşadığı ve işe katılmama oranlarında Türkiye'de son sıralarda yer alan TR63 Bölgesinde; İŞKUR'a kayıtlı işgücü ve işsiz sayısının Türkiye içerisindeki oranında 2012-2014 yılları arasında artış meydana gelmiştir. Bununla birlikte işe yerleştirme sayılarını incelediğimizde 2014 yılında miktar olarak artış meydana gelse dahi Türkiye içerisinde İŞKUR'a kayıtlı işe yerleştirme sayıları içerisindeki oranında düşüş meydana gelmiştir. Söz konusu dönemde 2010-2014 yılları arasında Hatay ilindeki mevcut İŞKUR'a kayıtlı işsiz sayılarında artış meydana gelirken işverenler tarafından talep edilen iş sayısı ve işe yerleştirme sayıları bakımından da artış meydana gelmiştir.

4. Finans

4. Finans

Türkiye Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na (BDDK) göre, Türk finans sektörü 2002 ve 2010 yılları arasında yıllık ortalama % 20 oranında büyümüştür.

4.1. Banka Şubeleri ve Banka Çalışanı

Türkiye’de artan nüfus karşısında bankaların şube sayılarını artırdıkları, dolayısıyla bankada çalışan sayılarının da arttığı görülmektedir. Hatay ilinde de banka şube sayısı artmakta olsa bile henüz yeterli seviyede görülmemektedir. Türkiye’de banka şubesi başına düşen ortalama nüfusa göre, ildeki banka şubesi başına düşen ortalama nüfusun çok fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 21. Banka Şube ve Çalışanlarının Yıllara Göre Dağılımı

	Yıl	Nüfus	Banka Çalışan Sayısı	Banka Çalışanı Başına Nüfus	Şube Sayısı	Şube Başına Nüfus
Hatay	2010	1.480.571	1.393	1.063	109	13.288
	2011	1.474.223	1.436	1.027	113	13.102
	2012	1.483.674	1.486	998	122	12.083
	2013	1.503.066	1.598	941	132	11.239
	2014	1.519.836	1.586	958	133	11.301
	2015	1.533.507	VY	VY	132	11.513
Türkiye	2010	73.722.988	178.503	413	10.008	7.366
	2011	74.724.269	181.418	412	10.430	7.164
	2012	75.627.384	186.098	406	10.984	6.885
	2013	76.667.864	197.465	388	11.901	6.442
	2014	77.695.904	200.886	387	12.127	6.407
	2015	78.741.053	201.205	391	12.188	6.461

Kaynak: TBB ve BDDK, 2016 *VY: Veri yok

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun verilerine göre, 2015 yılı Aralık ayı itibariyle Türkiye’deki toplam 12.188 banka şubesinin 132’si (binde 11) Hatay ilinde bulunmaktadır.

4.2. ATM, POS ve Üye İşyeri Sayıları

Türkiye Bankalar Birliği'nin verilerine göre, 2012 yılında Türkiye'deki toplam 41.695 ATM'nin binde 12'si Hatay ilinde bulunmaktadır. Türkiye'de 2012 yılı itibarıyla, bankacılık sistemine toplam 2 milyondan fazla üye iş yeri bulunmakta, bunun binde 13'ü Hatay ilinde yer almaktadır. Hatay ili, TR63 Bölgesinde bulunan diğer illere göre daha fazla POS ve Üye İşyeri sayısına sahip olması ticarete daha gelişmiş olduğunun bir göstergesidir.

Tablo 22. ATM, POS ve Üye İşyeri Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

	Yıllar	ATM Sayısı	Pos Sayısı	Üye İşyeri Sayısı
Hatay	2010	286	24.974	21.967
	2011	344	27.561	25.144
	2012	384	29.625	27.743
	2013	461	30.594	29.318
	2014	513	33.022	31.541
Türkiye	2010	26.692	2.102.585	1.698.512
	2011	30.328	2.224.032	1.898.431
	2012	33.374	2.441.597	2.044.851
	2013	38.303	2.443.514	2.232.009
	2014	41.695	2.611.571	2.402.150

Kaynak: TBB, 2016

4.3. Toplam Mevduat

Mevduat, bankalara ve benzeri kredi kurumlarına, istenildiğinde ya da belli bir vade veya ihbar süresi sonunda çekilmek üzere yatırılan paralardır. Mevduat, ticaret bankalarının en önemli kaynağıdır. Bankalar halktan topladıkları miktarları, firmalara kredi olarak vermek, şirketler kurmak, bunların sermayelerine katılmak gibi yöntemler ile söz konusu paranın ekonomide etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamaktadırlar.

Tablo 23. Hatay İlinin Mevduat Türlerine Göre Dağılımı (Bin TL)

Mevduat Türü	2010		2015	
	Miktar	Sıralama	Miktar	Sıralama
Tasarruf Mevduatı	4.057.604	14	8.574.153	12
Tasarruf Mevduatı (TL)	2.961.282	14	4.817.155	15
Tasarruf Mevduatı (Döviz Tevdiat Hesabı)	1.096.322	10	3.756.998	7
Diğer Mevduat	1.220.899	14	2.042.154	15

Mevduat Türü	2010		2015	
	Miktar	Sıralama	Miktar	Sıralama
Diğer Mevduat (TL)	804.334	17	1.177.789	19
Diğer Mevduat (DTH)	416.565	10	864.365	13
Toplam Mevduat	5.278.503	14	10.616.307	12

Kaynak: BDDK, 2016

İstanbul ili, ticaret sektörü merkezi, Ankara ili ise, hizmet sektörü merkezi olarak Türkiye’de öne çıktığından dolayı, bu iki ilin 2015 yılı illere göre, toplam mevduatın ülke içi dağılımında yüksek oranlar elde ettikleri görülmektedir. Üretimin yoğun olduğu Kocaeli, Bursa, İzmir ve Adana gibi illerin toplam mevduatlarının da diğer illere göre yüksek olduğu görülmektedir. Hatay ilindeki durumu değerlendirildiğinde, yaklaşık 11 milyar TL’lik mevduat tutarıyla, Türkiye’de 12. sırada yer aldığı görülmektedir.

4.4. Türlerine Göre Kullanılan Kredi

2010 yılında Türkiye’de kullanılan kredilerin (545 milyar TL) % 1,8’i Hatay ilinde kullanılırken, 2015 yılında, kullanılan toplam 1,5 trilyon TL krediden % 1,3’ü Hatay ilinde kullanılmıştır. Söz konusu dönem içerisinde hem Türkiye’de hem de Hatay’da toplam kredi kullanımı artarken Hatay ilinin toplam kredi kullanımı içerisindeki payı azalmıştır.

Tablo 24. Kredi Türlerine Göre Dağılım (Bin TL)

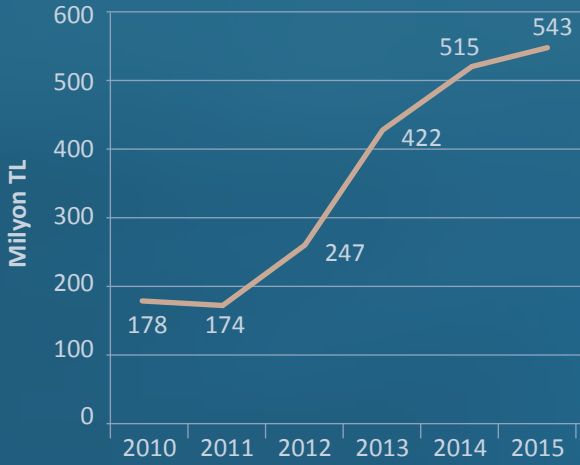
		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Hatay	Toplam Nakdi Kred.	9.571.144	12.024.287	13.104.636	15.443.064	16.893.253	19.659.602
	Nakdi Krediler	9.393.387	11.850.670	12.857.595	15.021.237	16.378.201	19.117.069
	Takipteki Alacaklar	177.757	173.617	247.041	421.827	515.052	542.533
	Gayrinakdi Krediler	1.782.846	2.896.416	3.479.451	4.213.559	4.028.432	4.097.267
Türkiye	Toplam Nakdi Kred.	545.844.208	701.865.873	818.164.354	1.077.031.775	1.277.073.967	1.531.660.385
	Nakdi Krediler	525.851.185	682.893.179	794.756.442	1.047.410.232	1.240.706.005	1.484.178.807
	Takipteki Alacaklar	19.993.023	18.972.694	23.407.912	29.621.543	36.367.962	47.481.578
	Gayrinakdi Krediler	163.569.513	218.517.967	241.015.964	333.979.445	383.673.957	458.492.371

Kaynak: BDDK, 2016 *Yurtdışı krediler dahil.

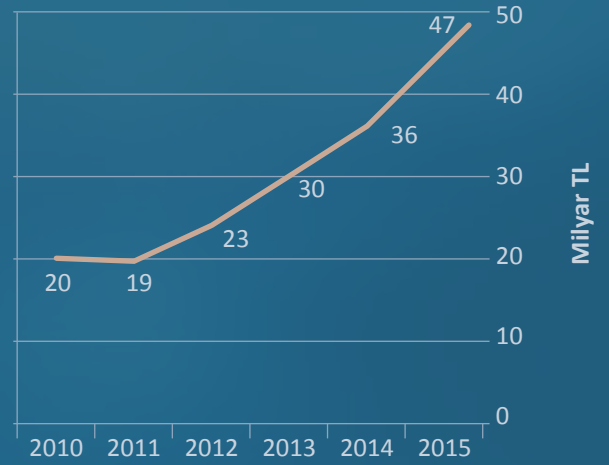
Hatay ili BDDK verilerine göre 2010 yılında Türkiye’deki toplam nakdi krediler bakımından 8. sırada yer alırken 2015 yılında 13. sıraya gerilemiştir.

Şekil 10. Hatay İli Takipteki Alacaklar

Şekil 11. Türkiye Takipteki Alacaklar

Kaynak: BDDK, 2016

2015 yılı BDDK verilerine göre Hatay ilinde 2010 yılında yaklaşık 178 milyon TL'lik takipte kredi bulunurken 2015 yılında bu rakam 543 milyon TL'ye yükselmiştir. 2010 yılına göre, takipteki banka kredileri, 2015 yılında % 200 artış göstermiştir. Türkiye'de 2010 yılında yaklaşık 20 milyar TL'lik takipte kredi bulunurken 2015 yılında bu rakam 47 milyar TL'ye yükselmiştir. 2010 yılına göre, takipteki banka kredileri, 2015 yılında % 135 artış göstermiştir.

Tablo 25. Hatay İlinde Sektörel Kredilere Göre Dağılım (Bin TL)

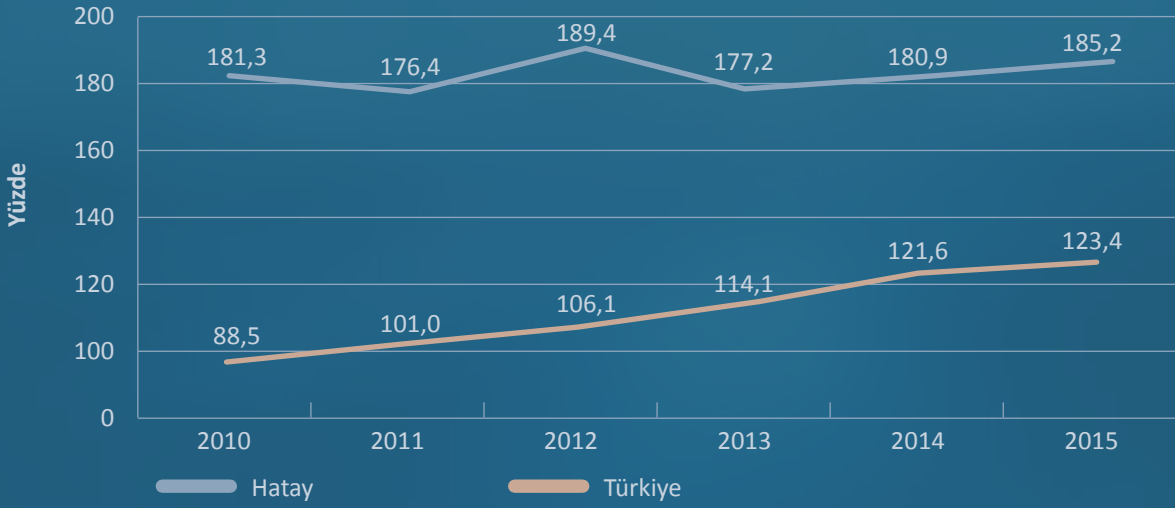
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Metal ve İşlenmiş Maden	4.346.847	4.943.186	4.803.666	5.038.268	4.713.407	5.317.196
Gayrinakdi Metal ve İşlenmiş Maden	1.260.480	2.078.416	2.030.716	2.158.203	2.220.420	2.186.532
Toptan Ticaret ve Komisyonculuk	716.779	970.048	1.064.444	1.313.402	2.082.074	2.468.463
Gayrinakdi Toptan Ticaret ve Komisyonculuk	134.694	213.672	299.924	366.766	700.562	886.290
Ziraat ve Balıkçılık	408.855	588.240	603.143	657.705	758.739	1.069.689
Gayrinakdi Ziraat ve Balıkçılık	10.361	12.106	18.167	21.586	18.184	9.026
İnşaat	100.938	213.807	249.946	429.326	450.717	655.207
Gayrinakdi İnşaat	104.542	124.331	177.691	247.584	192.776	226.163
Turizm	43.495	67.794	73.624	114.897	180.149	298.349
Gayrinakdi Turizm	3.428	2.868	3.868	5.818	6.191	14.218
Gıda Meşrubat ve Tütün	101.425	182.402	205.068	224.917	249.683	249.120
Gayrinakdi Gıda Meşrubat ve Tütün	20.880	26.544	39.151	30.301	14.577	7.881
Enerji	122.264	161.752	235.962	306.347	182.810	176.154
Gayrinakdi Enerji	34.814	30.057	417.953	880.574	52.657	49.663
Tekstil ve Tekstil Ürünleri	59.082	46.027	67.613	78.996	77.876	84.286
Gayrinakdi Tekstil ve Tekstil Ürünleri	12.665	10.217	20.005	36.273	19.439	15.881
Denizcilik	2.755	5.048	6.901	8.981	8.632	6.153
Gayrinakdi Denizcilik	1.546	3.630	1.998	2.395	4.288	2.626
Finansal Kuruluşlar	2.199	2.952	2.845	4.228	4.953	3.798
Gayrinakdi Finansal Kuruluşlar	2.904	3.086	3.066	2.947	3.934	3.807

Kaynak: BDDK, 2016

Yıllar itibariyle Hatay ilinde verilen kredilerin sektörlere göre dağılımına göre metal ve işlenmiş maden sektörü en çok kredi kullanılan sektör olup, 2010 yılında kullanılan 5,6 milyar TL'lik kredi, 2015 yılında 7,5 milyar TL'ye yükselmiştir. Hatay ilinde kullanılan kredilerin yaklaşık % 55'i söz konusu sektördedir. Tarım ve ticaret, metal sanayiden sonra ekonomik anlamda Hatay ilinde öne çıkan sektörler arasında yer almakta olup söz konusu sektörlerde kullanılan toplam kredi, metal ve işlenmiş maden sektörünü takip etmektedir.

4.5. Kredi / Mevduat Oranı

Hatay ilinde toplanan mevduatın yatırıma dönüştürülebilmesi, Hatay ilinin ekonomik gelişimi açısından önem arz etmektedir. Bu kapsamda, girişimciliğin gelişmesi için yatırımların artarak devam etmesi gerekmektedir. Bankacılık faaliyetlerinin Hatay ili açısından dikkat çeken durumu, kredi/mevduat oranının Türkiye ortalamasından yüksek olmasıdır.

Şekil 12. Yıllara Göre Kredi/Mevduat Oranı**Kaynak:** BDDK, 2016

BDDK verilerine göre yıllar itibariyle kredi/mevduat oranları incelendiğinde, Hatay ilinin Türkiye ortalamasının üzerinde bir kredi/mevduat oranına sahip olduğu görülmektedir. Hatay ilinde yüksek seyreden bu oran, yatırıma konu kredilerin ilde kullanıldığını göstermektedir. Bununla beraber, 2010 yılı itibariyle kredi/mevduat oranlarının arttığı ve bu kapsamda bankacılık sektörünün finansal aracılık rolü oynadığı anlaşılmaktadır. 2015 yılında Hatay ili kredi/mevduat oranı bakımından Türkiye’de 26. sırada yer alırken, Gaziantep ili birinci sırada olup Gaziantep ilinin ardından Şanlıurfa, Kahramanmaraş, Mardin ve Osmaniye illeri sıralanmaktadır.

4.6. Protestolu Senet ve Bankalara İbraz Edilen Çek İstatistikleri

Protestolu senet bilgileri, 1211 sayılı T.C. Merkez Bankası Kanunu’nun 44 üncü maddesi çerçevesinde bankalar ve özel finans kurumları ile T.C. Merkez Bankası arasında bilgi değişimine tabi tutulmaktadır. Bilgi değişimi, önce protestoya ilişkin bildirimin yapılması, bilahare protestonun kaldırılmasını müteakip, kaldırılı bildiriminin tüm bankalara duyurulması şeklinde yürütülmektedir. Kaldırılı işleminin yapılabilmesi için ilgili banka şubesine müracaat edilmesi gerekmektedir. Kaldırılı işlemi, protestonun kaldırılmasını ifade etmekte olup, protesto kaydının kütükten silinmesi anlamına gelmemektedir.⁵

5 TCMB, Protestolu senet bilgileri

Tablo 26. Protestolu Senet Bilgileri

Yıllar	Adet			Tutar		
	Hatay	Türkiye	Hatay Sıralama	Hatay (Bin TL)	Türkiye (Bin TL)	Hatay Sıralama
2010	8.714	1.216.173	21	41.354	5.768.823	23
2011	4.519	918.978	22	28.602	4.902.275	28
2012	6.477	1.074.730	19	48.658	6.949.205	23
2013	7.256	1.091.906	20	53.149	7.494.227	25
2014	7.456	1.004.006	19	63.859	8.221.021	24
2015	8.143	999.720	19	110.949	10.080.680	17

Kaynak: TCMB, TBB, 2016

2013 yılı itibarıyla protestolu senetlerle ilgili istatistikler, T.C. Merkez Bankası nezdinden Türkiye Bankalar Birliği (TBB) Risk Merkezi tarafından yayınlanmaktadır. 2010-2015 döneminde Hatay ve Türkiye verileri karşılaştırmalı olarak değerlendirildiğinde, söz konusu dönemde adet olarak en fazla senedin protesto edildiği ilk 5 il İstanbul, Ankara, İzmir, Konya ve Bursa şeklinde sıralanmış; Hatay ilinde ise 2015 yılında protesto edilen senet adedi bakımından Türkiye’de 19. sırada yer almıştır. Hatay ilinde tutar bakımından protesto edilen senet incelendiğinde 2010 yılına 2015 yılına göre yaklaşık % 90’lık bir artış söz konusudur.

Tablo 27. TBB Risk Merkezi Tarafından Bankalara İbraz Edilen ve Karşılıksız İşlemi Yapılan Çek Adedi ve Tutarı

Yıllar	Bankalara İbraz Edilen Toplam Çek		Karşılıksız İşlemi Yapılan Çek	
	Adet	Tutar (Milyon TL)	Adet	Tutar (Milyon TL)
2010	21.140.133	267.604	860.038	13.297
2011	20.487.847	346.474	580.984	11.513
2012	21.056.009	403.409	943.198	20.910
2013	21.544.254	481.603	747.873	18.072
2014	23.241.902	601.048	673.585	19.920
2015	22.801.689	672.745	775.331	27.292

Kaynak: TBB, 2016

Türkiye’de 2015 yılında bankalara ibraz edilen çek tutarı 2010 yılına göre 1,5 kat artarak artarak **672 milyar TL** olmuştur. 2015 yılında karşılıksız işlemi yapılan çek adedinin en fazla olduğu 5 il, sırasıyla **İstanbul, Ankara, Bursa, İzmir** ve **Antalya** olmuştur. Tutar olarak en fazla karşılıksız işlemi yapılan çeklerin bulunduğu iller arasında ilk sırada **İstanbul** yer alırken, bu ili **Ankara, Bursa, Antalya** ve **İzmir** illeri izlemiştir.

5. Ulaşım

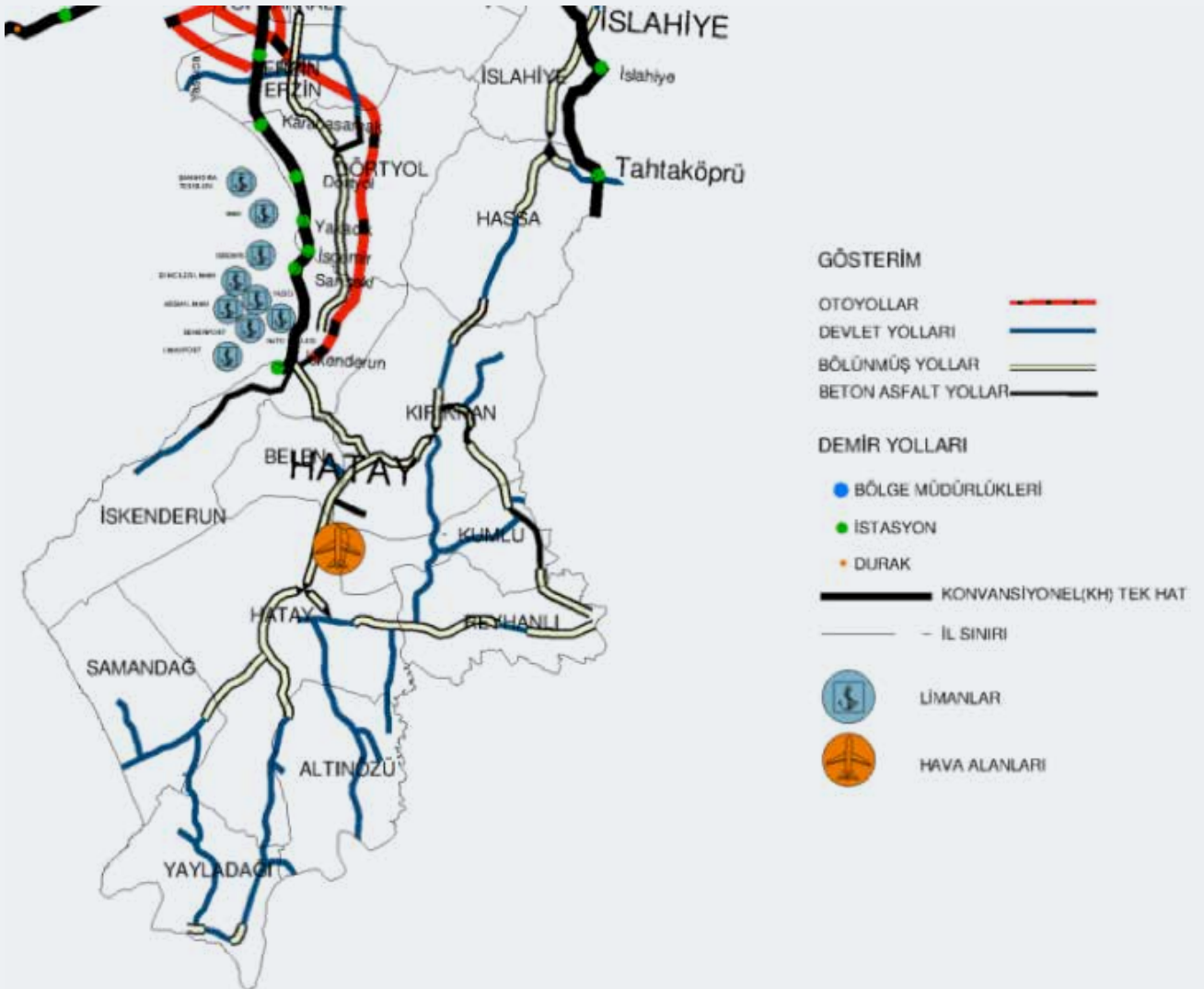

5. Ulaşım

Türkiye’de yolcu ve yük taşımacılığı büyük ölçüde karayolu üzerinden gerçekleştirilmektedir. Denizyolu taşımacılığının karayolu ve demiryolu taşımacılığına oranla daha ucuz olmasına rağmen, üç tarafı denizlerle çevrili olan Türkiye’de, denizyolu taşımacılığının oranı oldukça düşüktür.

Şekil 13. Hatay İli Ulaşım Ağı Haritası

Türkiye'nin en büyük ikinci tır filosuna sahip Hatay ilinde İskenderun ilçesi, kara, deniz ve demiryolu ulaşımının kesiştiği bir bölgede yer almaktadır. Türkiye'nin doğu-batı bölgeleri arasında geçiş noktası konumundaki Kahramanmaraş ve Osmaniye illeri kara ve demiryolu ulaşımında önemli kavşak noktası durumundadırlar. İntermodal⁶ operasyonlar için ideal konumdadır.

Tablo 28. Motorlu Kara Taşıtları Sayıları

		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Hatay	Kamyon	16.060	16.634	17.175	17.791	18.777	19.631
	Kamyonet	37.561	41.859	45.397	48.812	51.571	54.840
	Minibüs	9.421	9.831	10.259	11.202	11.433	11.732
	Motosiklet	125.847	132.601	138.327	139.312	142.328	146.002
	Otobüs	3.061	3.333	3.571	3.252	3.233	3.469
	Otomobil	113.105	126.121	139.697	153.386	164.237	176.694
	Özel Amaçlı	509	453	410	431	496	567
	Traktör	16.813	17.762	18.438	19.031	19.640	20.421
	Toplam	322.377	348.594	373.274	393.217	411.715	433.356
Türkiye	Kamyon	726.359	728.458	751.650	755.950	773.728	804.319
	Kamyonet	2.399.038	2.611.104	2.794.606	2.933.050	3.062.479	3.255.299
	Minibüs	386.973	389.435	396.119	421.848	427.264	449.213
	Motosiklet	2.389.488	2.527.190	2.657.722	2.722.826	2.828.466	2.938.364
	Otobüs	208.510	219.906	235.949	219.885	211.200	217.056
	Otomobil	7.544.871	8.113.111	8.648.875	9.283.923	9.857.915	10.589.337
	Özel Amaçlı	35.492	34.116	33.071	36.148	40.731	45.732
	Traktör	1.404.872	1.466.208	1.515.421	1.565.817	1.626.938	1.695.152
	Toplam	15.095.603	16.089.528	17.033.413	17.939.447	18.828.721	19.994.472

Kaynak: TÜİK, 2016

2015 yılı TÜİK verilerine göre Hatay ilinde bin kişi başına 283 araç düşmektedir. Hatay'da 74.471 adet ağır tonajlı araç bulunmaktadır. Bu durum da Hatay ili için uluslararası taşımacılık sektöründeki önemli bir fırsat olup karayolu erişimini avantaja çevirebilmektedir. Suriye, sahip olduğu ticari potansiyelin yanı sıra, güney ve güney batısındaki ülkelere Türkiye'nin karayolu ile erişimi için en kısa yol imkânını sunmaktadır. Bu durum, Suriye'nin Türkiye ve Hatay ili için olan önemini bir kat daha artırmaktadır. Bu çerçevede de, Türkiye'nin en büyük kara taşımacılık filolarından birine sahip olan Hatay ilinde kara taşımacılığının kolaylaştırılması için tedbirler alınması gerekmektedir.

⁶ İntermodal ulaşım sistemi, birden fazla ulaşım türünün bir arada kullanıldığı sistemdir.

5.1. Sınır Kapıları

13 Ekim 2009 tarihinde Türkiye ile Suriye arasında imzalanan vize muafiyeti anlaşması ile Türkiye - Suriye arasında vizesiz geçişler başlamış ve böylelikle Türkiye ile Suriye arasında yolcu ve araç sayılarında 2009 - 2011 yılı arasında önemli bir artış kaydedilmiştir. 2011 yılının Mart ayında Suriye’de baş gösteren iç karışıklıklar neticesinde Türkiye - Suriye ilişkilerinde bozulma yaşanmaya başlamıştır. Türkiye, 2011 yılının ilk yarısında ortaya çıkan, Suriye’deki olaylardan en fazla etkilenen ülke konumundadır. Suriye Krizi’nin Türkiye’nin genel ekonomisine etkisi net olarak ölçülememekle birlikte, bu durumun etkileri en çok sınır illerinde hissedilmiştir. Kriz ile birlikte ekonomik ve ticari ilişkiler olumsuz yönde etkilenmiş ve ulaştırma sektörü de bu durumdan etkilenen sektörlerden biri olmuştur.

Suriye, Türkiye’nin en uzun kara sınırının bulunduğu ülke konumundadır ve Türkiye, Hatay, Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Mardin ve Şırnak illerinde bulunan toplam 13 sınır kapısı ile Suriye’ye bağlanmaktadır. Hatay ili konumu gereği, Türkiye’nin Suriye sınırının en batı ve en güneyindeki sınır kapılarına sahiptir. Bu sınır kapıları, Yayladağı, Cilvegözü ve uzun yıllardır kapalı durumdaki ve sadece dini bayramlarda açılan Karbeyaz Sınır Kapılarıdır. Hatay ili, sahip olduğu sınır kapılarıyla, Suriye’nin nüfusu en kalabalık olan şehri Halep’e ve nüfus yoğunluğu en yüksek şehri olan Lazkiye’ye doğrudan erişim sağlayabilmektedir.

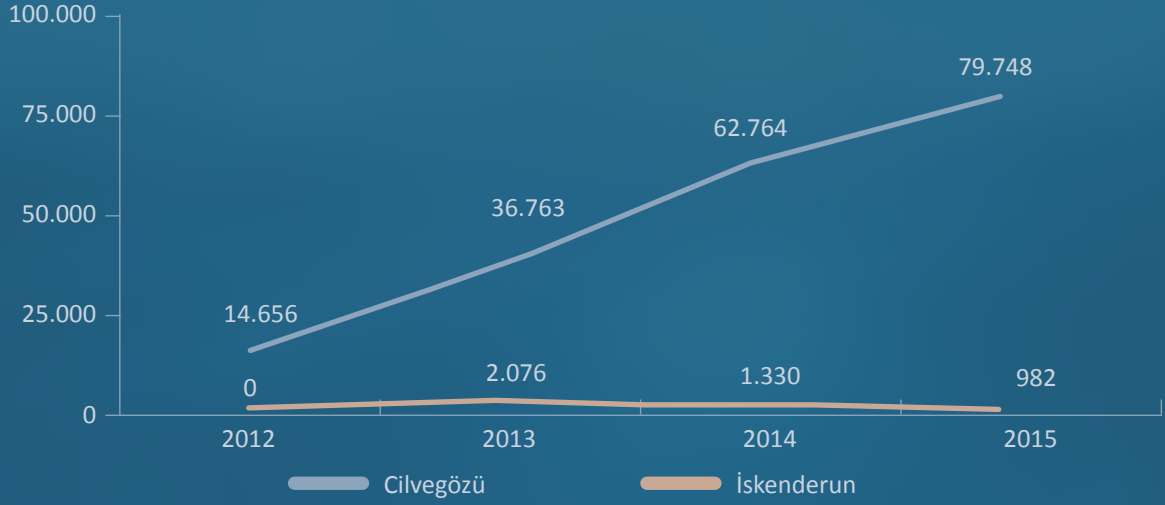
5.2. Mal Hareketleri

Hatay, Türkiye’nin güney ucunda, Türkiye ile Suriye’yi birbirine bağlayan, stratejik bir konuma sahiptir. Ayrıca uluslararası yük taşımacılığı için önemli bir geçiş noktasıdır. Üç kıtanın kavşak noktası olarak uluslararası ulaşımın ve transit taşımacılığın en yoğun ve hareketli olduğu yerlerden birisidir. Uluslararası E-91 yolu ile kara yoluna, büyük bir iş potansiyeli oluşturması beklenen İskenderun Limanı’na, Türkiye’nin Ortadoğu’ya açılan en önemli çıkış kapılarından Cilvegözü ve Yayladağı gümrük kapılarına sahiptir.⁷

2009 yılında Türkiye ve Suriye arasında imzalanan vize muafiyeti içeren anlaşmanın uygulanmasından 2010 yılında, Cilvegözü ve Yayladağı Gümrük Müdürlüklerine gelen ve giden araç sayısı toplamı 785 bin iken 2011 yılının başında meydana gelen Suriye Krizinin etkisi ile birlikte gelen ve giden araç sayıları neredeyse durma noktasına gelmiştir.

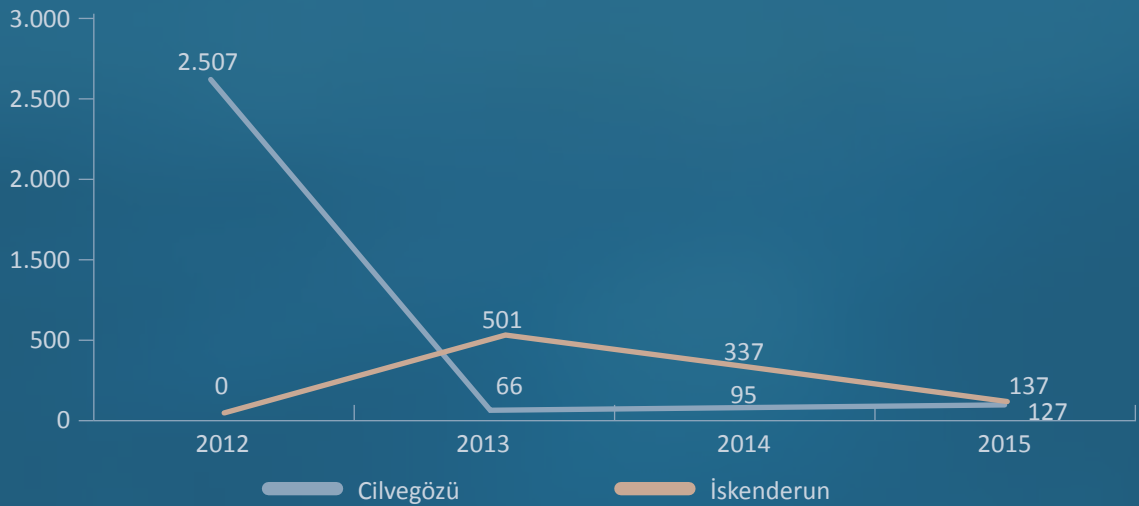
Türk ve yabancı kaynaklı olmak üzere 2015 yılında Türkiye’de toplam 1,5 milyon adet ihraç taşıma gerçekleştirilmiştir. Bu taşımalarından ülkemizin güneyindeki Ro-Ro seferleri taşımacılığı limanları olan Taşucu, Mersin ve İskenderun olarak toplam 32 bin adet taşıma gerçekleştirilmiş olup, İskenderun Limanından 5.366 adet ihraç taşıma yapılmıştır. Ülkemizin güneyindeki kara kapıları Habur, Cilvegözü, Öncüpınar ve Nusaybin kapılarından toplam 650 bin adet ihraç taşıma gerçekleştirilmiş olup, Cilvegözü sınır kapısından 90.831 adet ihraç taşıma yapılmıştır.

⁷ TR63 Bölge Planı 2010-2013, DOĞAKA

Şekil 14. Hatay ilindeki Kapılara Göre Türkiye'ye Yapılan Boş Girişler

Kaynak: Uluslararası Nakliyeciler Derneği, 2016

Ülkemiz ihracat pazarından yük almak amacıyla Türkiye'ye 2012 yılında 871.078 adet yabancı araç boş giriş yaparken 2015 yılında 136.298 adet boş giriş yapılmıştır. Yabancı araçların ülkemize boş giriş yaparak yük alma oranında 2014 yılına göre, % 10 azalma, bölge ticaretindeki gerileme ve mevcut durumun sınır giriş-çıkış hareketlerine yansımaları olarak yorumlanabilir. Hatay ilinde ise 2015 yılında toplam 80.730 adet araç boş giriş yapmıştır.

Şekil 15. Hatay ilindeki Kapılara Göre Türkiye'den Transit Çıkışlar

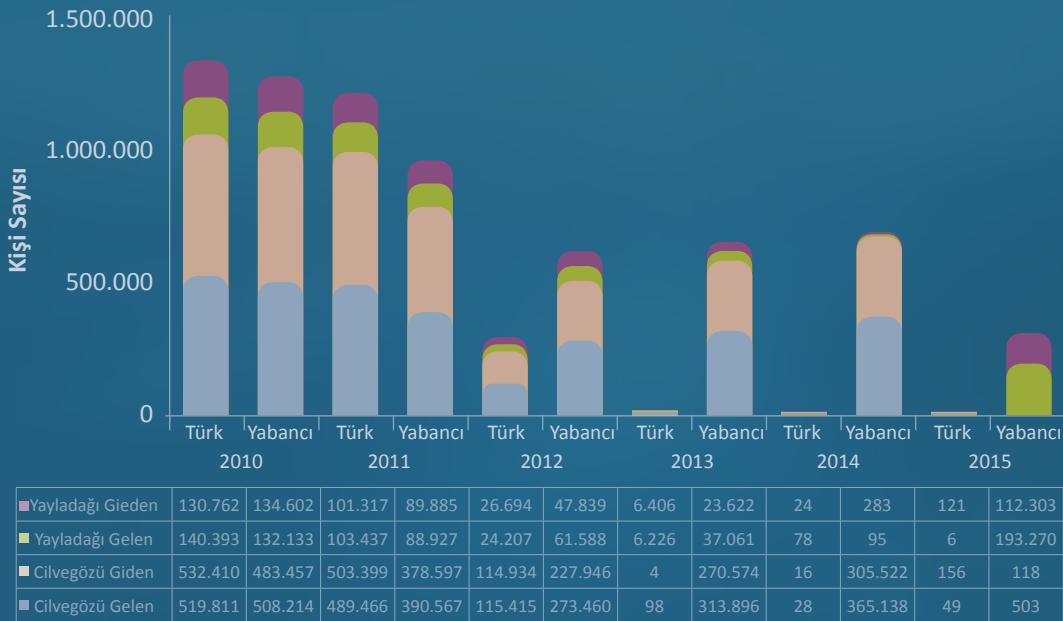
Kaynak: Uluslararası Nakliyeciler Derneği, 2016

2023 yılında bölgesinin en etkin lojistik üssü ve bölge ticaretine hizmet veren güvenilir transit güzergahı olmayı hedefleyen Türkiye üzerinden transit olarak gerçekleşen taşımalar 2 kattan fazla artış kaydetmiştir. İran'a yönelik Birleşmiş Milletler tarafından uygulanan ambargonun kalkması ve uluslararası toplumun İran ile yakınlaşması, özellikle İran ve batı dünyası arasında etkin bir transit bağlantısı için Türkiye'yi öne çıkarmaktadır. Hatay ilindeki kara sınır kapısı olan Cilvegözü'nden transit çıkışlar 2012 yılında Suriye krizi ile önemli ölçüde etkilenmiştir.

5.3. İnsan Hareketleri

Suriye ile sınır kapısı olan Hatay ili üzerinden Türkiye'ye gelen ve Türkiye'den çıkış yapan yabancı ziyaretçiler, farklı ulaşım yollarını kullanmakla birlikte, en çok karayolunu kullanmaktadırlar.

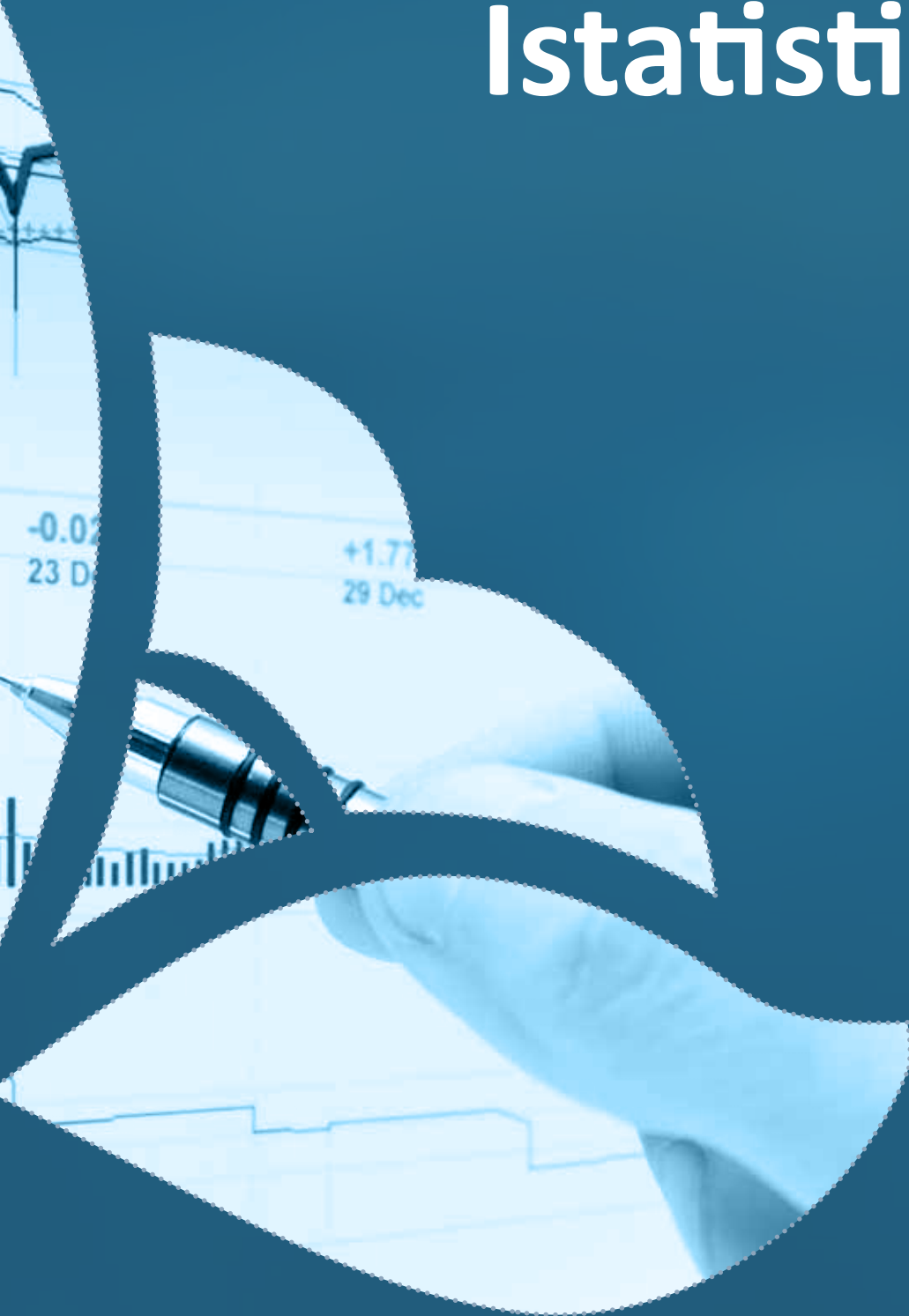
Şekil 16. Hatay Sınır Kapılarından Giriş Yapan Yolcu Sayıları

Kaynak: TÜİK, 2016

2010 yılı öncesinde Cilvegözü ve Yayladağı sınır kapılarından gelen yolcu ve çıkış yapan yolcu sayıları Suriye krizine kadar yüksek seyretmektedir. Bu durumun sebebi ise 2009 yılının sonlarına doğru Türkiye ve Suriye arasında imzalanan vize muafiyeti içeren anlaşmanın uygulanmaya başlanmasıdır. 2010 yılında bir önceki yıla oranla sınır kapılarından gelen yolcu sayısında % 72'lik, sınır kapılarından çıkış yapan yolcu sayısında ise % 71'lik bir artış gerçekleşmiştir. Ancak 2011 yılı sonrasında giden gelen yolcu sayılarında düşüşler yaşanmış olup, geçişlerdeki kontroller ciddi ölçüde arttırılmıştır.

6. Turizm İstatistikleri

6. Turizm İstatistikleri

Dünya turizmi geçtiğimiz yüzyılın son çeyreğinden itibaren hızlı bir dönüşüme ve gelişime sahne olmuştur. Küreselleşme ile birlikte ortaya çıkan Çin, Hindistan, Rusya, Brezilya, Kore ve Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler, bir yandan turizm faaliyetlerinden aldıkları payı artırırken, diğer yandan refah seviyelerinin artması sebebiyle turizm talebinin artışına katkı sağlamaktadırlar. Ülkemizde, İstanbul, Antalya, İzmir gibi önemli sayıda yabancı turist çeken merkezlerin yanı sıra, önemli ölçüde iç turizm faaliyeti de bulunmaktadır.

Tarihi, kültürel mirası ve iklimi ile turizmde önemli bir potansiyele sahip olan ve Kültür ve Turizm Bakanlığının 81 il içinde “Marka Kent” olmaya aday gösterdiği 15 il arasında yer alan Hatay ilinin turizm sektöründen alacağı payın artırılması ve bu amaç doğrultusunda Hatay iline yatırım yapmak isteyen kişi ve kuruluşlar için bir yol haritası oluşturması amacıyla; Hatay İl Turizm Stratejisi ve Eylem Planı; Hatay Valiliği, Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı ve İl Kültür Turizm Müdürlüğü koordinasyonunda hazırlanmıştır. Planla topyekün, entegre bir anlayışla Hatay ili turizm sektörünün dönüşümünün sağlanması amaçlanmaktadır. Bu eylem planıyla Hatay ilinin 2023 yılı itibarıyla;

- 13.500 yatak kapasitesine
- 1 milyon yerli ve yabancı ziyaretçi sayısına
- Yaklaşık 600 milyon ABD Doları turizm gelirene
- İşsizlikte 5 puan ilave düşüşe

ulaşarak, Türkiye’nin 5. büyük turizm merkezi olması hedeflenmektedir.

6.1. Yerli/Yabancı Turist Sayısı

2014 yılı Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın verilerine göre Türkiye’de belediye belgeli ve turizm işletme belgeli tesislere gelen yerli ve yabancı ziyaretçilerin konaklama verilerini incelendiğinde, Antalya ili en çok ziyaretçi ağırlayan il olmuştur. Hatay ili ise 2014 yılında yaklaşık 410 bin ziyaretçi ağırlamıştır.

Tablo 29. Hatay İlinde Yıllara Göre Konaklama Sayıları

	İl	Yıl	Yabancı	Yerli	Toplam
Turizm İşletme Belgeli Tesis	Hatay	2010	57.879	174.943	232.822
		2011	37.157	176.133	213.290
		2012	35.473	166.437	201.910
		2013	43.870	183.403	227.273
		2014	48.534	206.387	254.921
	Türkiye	2010	17.415.364	12.338.602	29.753.966
		2011	19.264.058	14.350.129	33.614.187
		2012	20.481.308	15.701.931	36.183.239
		2013	21.181.668	17.100.765	38.282.433
		2014	23.609.016	17.292.422	40.901.438
Belediye Belgeli Tesis	Hatay	2010	29.918	113.162	143.080
		2011	17.258	127.881	145.139
		2012	24.411	113.900	138.311
		2013	50.387	128.706	179.093
		2014	31.628	123.008	154.636
	Türkiye	2010	7.834.701	15.665.190	23.499.891
		2011	6.846.474	15.565.115	22.411.589
		2012	6.388.684	16.249.597	22.638.281
		2013	5.630.534	15.588.528	21.219.062
		2014	6.736.387	18.415.741	25.152.128

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2015

Türkiye’de 2010 yılında işletme ve belediye belgeli tesislere gelen ziyaretçi sayısı toplam yaklaşık 53 milyon iken 2014 yılında bu rakam 66 milyona yükselmiştir. Aynı dönemde Hatay ilinde yaklaşık 376 binden, 410 bine yükselmiştir.

Tablo 30. Hatay ilinde İlçelere Göre Konaklama Sayıları-2014

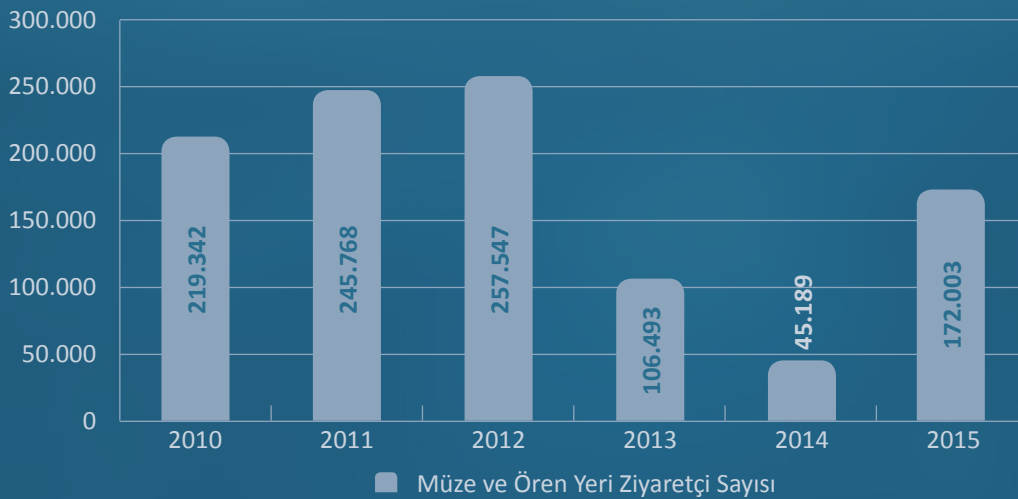
İlçe	Yabancı	Yerli	Toplam
Merkez (Antakya)	50.464	116.579	167.043
İskenderun	18.325	96.549	114.874
Defne	6.088	53.585	59.673
Arsuz	1.814	19.964	21.778
Dört Yol	1.402	12.361	13.763
Reyhanlı	138	11.717	11.855
Payas	455	9.268	9.723
Belen	1.088	3.134	4.222
Kırıkhan	226	2.396	2.622
Kumlu	152	2.443	2.595
Erzin	0	1.016	1.016
Samandağ	10	383	393
Toplam	80.162	329.395	409.557

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2015

Hatay ilinde turizm işletme belgeli 35 adet ve belediye belgeli 40 olmak üzere toplam 75 adet turistik tesis bulunmaktadır. Hatay ilinde en fazla yabancı ziyaretçi Antakya ilçesine gelirken, benzer şekilde toplam ziyaretçi sayısında da Antakya ilçesi ilk sıradadır. İli ziyarete gelen turistlerin % 80'i yerli iken, % 20'si yabancı ziyaretçidir.

6.2. Müze ve Ören Yeri Ziyaretçi Sayıları

Hatay ilinde yer alan müze ve ören yerleri ziyaret rakamları, Türkiye ölçeğinde önemli bir yer tutmamaktadır. Hatay ilinde 2015 yılında 172 bin kişi müze ve ören yerlerini ziyaret etmiştir.

Şekil 17. Hatay ilinde Yıllara Göre Müze ve Ören Yeri Ziyaretçi Sayısı

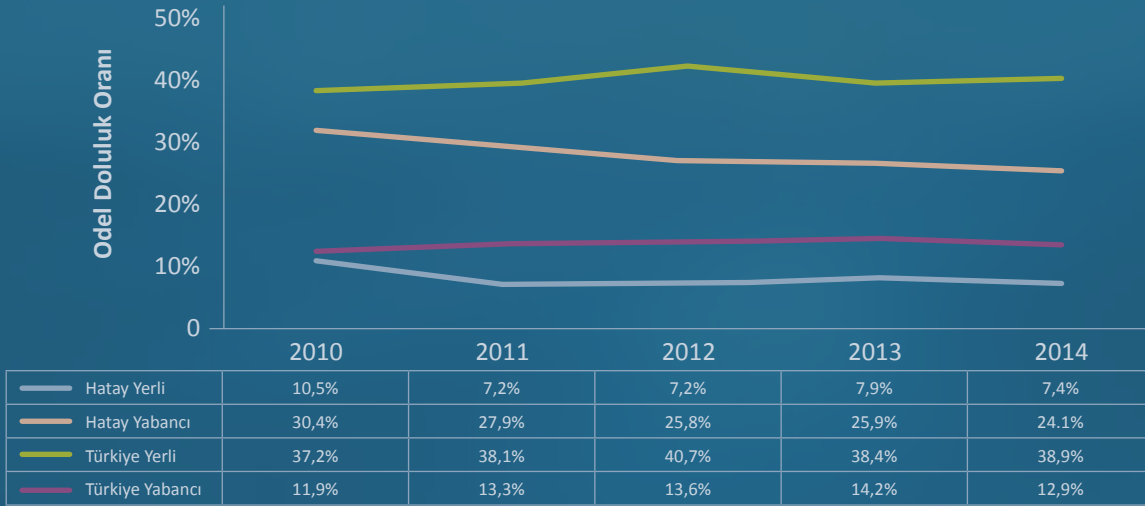
Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2015

6.3. Otel Doluluk Oranları

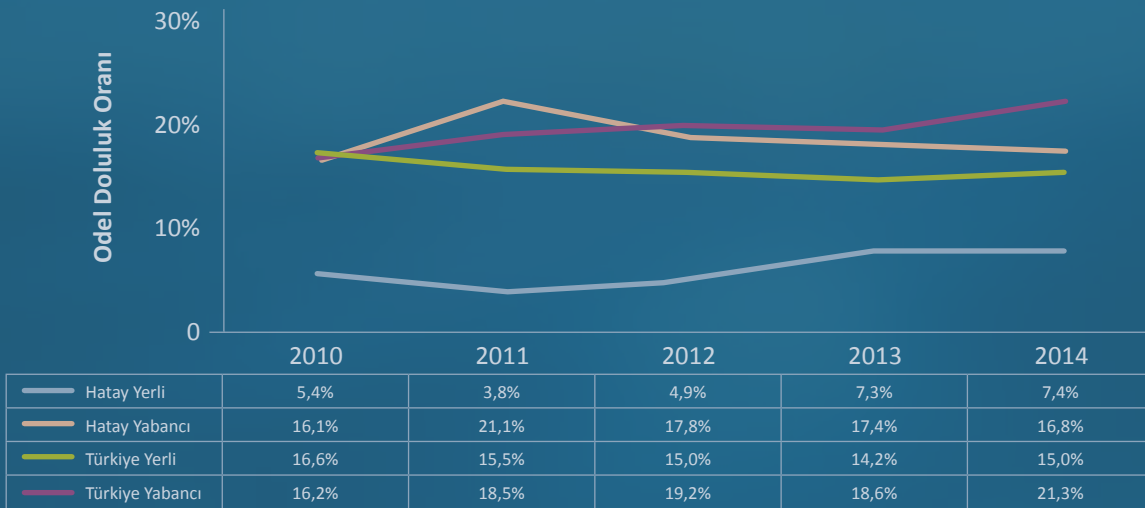
Hatay ilinde yer alan tesislerin doluluk oranları Türkiye ortalamalarının altında seyretmektedir. Buna göre Hatay ilinde 2010 yılında turizm işletme belgeli tesislerin doluluk oranı % 40,9 olarak gerçekleşirken, 2014 yılında bu oran % 31,5'e düşmüştür. Belediye belgeli tesislerin doluluk oranı ise 2010 yılında % 21,5 olarak gerçekleşirken, 2014 yılında % 24,2'ye yükselmiştir.

Şekil 18. Turizm İşletme Belgeli Tesislerde Otel Doluluk Oranları

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2015

Şekil 19. Belediye Belgeli Tesislerde Otel Doluluk Oranları

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2015

7. Yatırım Destek ve Teşvik Uygulamaları

7. Yatırım Destek ve Teşvik Uygulamaları

Türkiye’de devletin özellikle ekonomik büyüme ve istikrar, istihdamın artırılması, bölgesel gelişmişlik düzeyinin dengelenmesi, yatırım yoluyla sanayileşme politikalarının yönlendirilmesi, ekonominin dış rekabete açılması gibi politikaların üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Devlet yardımlarıyla ilgili birçok yasal düzenleme gerçekleştirilmiş, kalkınma planları uygulanmaya başlanmıştır.

Tablo 31. Teşvik Sistemi Destek Unsurları

Destek Unsurları	Genel Teşvik Uygulamaları	Bölgesel Teşvik Uygulamaları	Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki	Stratejik Yatırımların Teşviki
KDV İstisnası	✓	✓	✓	✓
Gümrük vergisi Muafiyeti	✓	✓	✓	✓
Vergi İndirimi	✗	✓	✓	✓
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği*	✗	✓	✓	✓
Gelir vergisi Stopajı Desteği*	✓	✓	✓	✓
Sigorta Primi Desteği*	✗	✓	✓	✓
Faiz Desteği**	✗	✓	✗	✓
Yatırım Yeri Tahsisi	✗	✓	✓	✓
KDV İadesi***	✗	✗	✗	✓

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, 2015⁸

Belirli asgari sabit yatırım tutarı ve kapasiteler üzerindeki yatırımlar, bölge ayrımı yapılmaksızın genel teşvik uygulamaları kapsamında desteklenmektedir.

15.06.2012 tarih ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren Yeni Teşvik Sistemi, “Genel Teşvik Uygulamaları”, “Bölgesel Teşvik Uygulamaları”, “Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki” ve “Stratejik Yatırımların Teşviki” olmak üzere dört farklı uygulamadan oluşmaktadır.

⁸ * Yatırımın 6. bölgede gerçekleştirilmesi halinde sağlanır

** Bölgesel teşvik uygulamalarında, yatırımın 3., 4., 5. veya 6. bölgelerde gerçekleştirilmesi halinde sağlanır. *** Sabit yatırım tutarı 500 Milyon TL üzerinde olan stratejik yatırımlara sağlanır.

Tablo 32. Yatırım Teşvik İstatistikleri

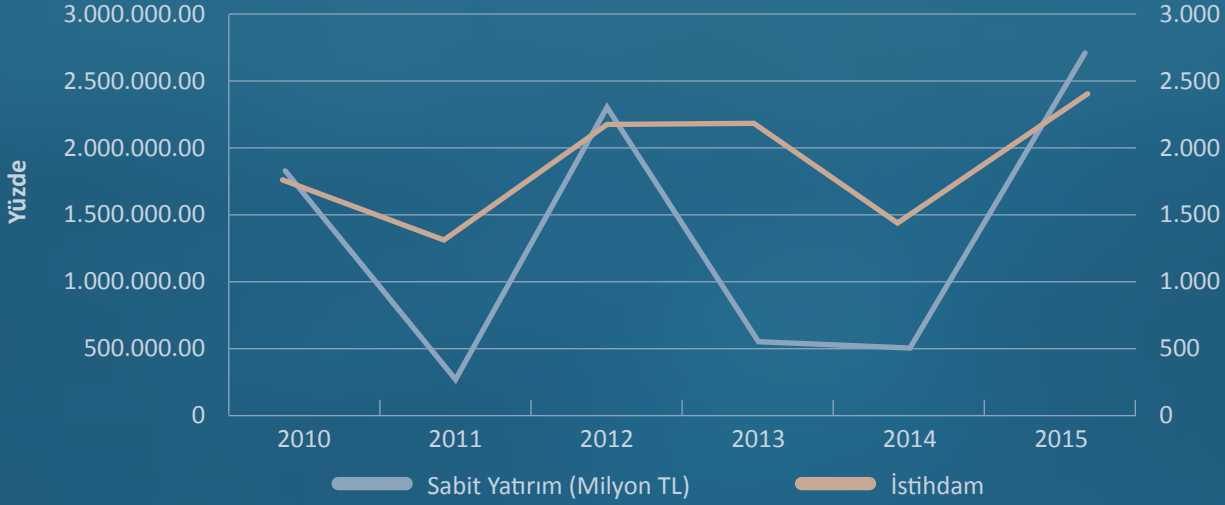
Yıl	Sermaye Türü	Türkiye			Hatay		
		Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
2010	Yabancı Sermaye	93	3.217	5.039	2	7	46
	Yerli Sermaye	2.035	15.924	37.439	47	1.730	1.597
	Toplam	2.128	19.141	42.478	49	1.737	1.643
2011	Yabancı Sermaye	120	6.481	3.137	1	1	15
	Yerli Sermaye	2.591	26.143	56.276	57	256	1.214
	Toplam	2.711	32.624	59.413	58	257	1.229
2012	Yabancı Sermaye	107	2.685	3.166	8	1.820	1.056
	Yerli Sermaye	2.007	18.620	39.407	57	453	1.036
	Toplam	2.114	21.304	42.573	65	2.273	2.092
2013	Yabancı Sermaye	89	4.258	1.649	0	0	0
	Yerli Sermaye	1.862	30.408	43.867	47	547	2.212
	Toplam	1.951	34.666	45.516	47	547	2.212
2014	Yabancı Sermaye	98	2.760	2.142	3	81	52
	Yerli Sermaye	1.601	20.248	30.010	63	454	1.325
	Toplam	1.699	23.009	32.152	66	534	1.377
2015	Yabancı Sermaye	102	2.836	3.064	3	40	3
	Yerli Sermaye	2.129	29.418	34.358	58	2.644	2.397
	Toplam	2.231	32.255	37.422	61	2.684	2.400

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, 2016

2015 yılında, Türkiye’de teşvik uygulamaları kapsamında toplam 2.231 adet yatırım teşvik belgesi tahsis edilmiştir. Bu teşvik belgeli yatırımların sermaye toplamı yaklaşık 32 milyar TL olup, ülke genelinde 37.442 kişiye istihdam sağlanacağı öngörülmektedir. Bu 32 milyar TL’lik yatırımın ise 29,4 milyar TL’lik kısmı yerli sermayeden oluşurken, 2,8 milyar TL’lik kısmı yabancı sermayeden oluşmaktadır.

Türkiye’de sektörlere göre yatırım teşvikleri sabit yatırım açısından değerlendirildiğinde, en büyük payı enerji sektörünün aldığı görülürken, istihdam açısından değerlendirildiğinde ise, en büyük payı imalat sektörünün aldığı görülmektedir.

Şekil 20. Hatay İlinde Yatırım Teşvik İstatistikleri

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, 2016

2015 yılında, Hatay ilinde teşvik uygulamaları kapsamında toplam 61 adet yatırım teşvik belgesi tahsis edilmiştir. Bu teşvik belgeli yatırımların sermaye toplamı yaklaşık 2,6 milyar TL olup, il genelinde 2.400 kişiye istihdam sağlanacağı öngörülmektedir. Bu 2,6 milyar TL'lik yatırımın ise büyük çoğunluğu yerli sermayeden oluşurken, 40 milyon TL'si yabancı sermayeden oluşmaktadır.

Tablo 33. Sektörlere Göre Yatırım Teşvik İstatistikleri

Yıl	Sektörü	Türkiye			Hatay		
		Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
2010	Enerji	155	8.750	2.579	3	1.609	266
	Hizmetler	965	24.677	48.329	16	83	907
	İmalat	2.059	31.559	70.756	25	39	445
	Madencilik	239	2.042	5.276	5	6	25
	Tarım	341	1.741	9.399			
	Toplam	3.759	68.769	136.339	49	1.737	1.643
2011	Enerji	199	14.168	3.988	2	86	33
	Hizmetler	1.141	15.004	43.971	19	72	463
	İmalat	2.294	19.705	63.941	34	90	666
	Madencilik	242	841	3.711	2	3	37
	Tarım	232	1.395	6.231	1	5	30
	Toplam	4.108	51.114	121.842	58	257	1.229

		Türkiye			Hatay		
Yıl	Sektörü	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
2012	Enerji	189	12.091	3.411	5	1.199	88
	Hizmetler	1.090	14.164	57.597	26	990	1.518
	İmalat	2.484	33.638	79.267	34	84	486
	Madencilik	263	2.275	7.411			
	Tarım	114	707	2.899			
	Toplam	4.140	62.875	150.585	65	2.273	2.092
2013	Enerji	182	32.025	4.452	2	161	19
	Hizmetler	1.371	20.070	78.105	19	261	1.373
	İmalat	2.917	35.317	98.383	26	124	820
	Madencilik	272	7.725	10.589			
	Tarım	107	897	3.296			
	Toplam	4.849	96.034	194.825	47	547	2.212
2014	Enerji	273	10.258	2.266	7	77	26
	Hizmetler	1.345	27.163	70.589	23	341	788
	İmalat	2.149	24.450	65.606	35	109	543
	Madencilik	164	1.981	4.139			
	Tarım	94	638	2.186	1	7	20
	Toplam	4.025	64.490	144.786	66	534	1.377
2015	Enerji	846	37.677	4.291	5	1.796	7
	Hizmetler	1.559	37.907	75.250	36	618	1.831
	İmalat	1.896	24.412	63.915	19	267	547
	Madencilik	132	2.394	2.231	1	2	15
	Tarım	151	744	2.677			
	Toplam	4.584	103.134	148.364	61	2.684	2.400

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, 2016

Türkiye’de sektörler ve yıllara göre yatırım teşviklere yönelik yıllara göre dağılım incelendiğinde, 2010 - 2015 yılları arasında en çok yatırım belgesi alınan ve yatırım yapılan sektörün imalat sektörü olduğu görülmektedir. Teşviklerle gerçekleştirilecek yatırımlar sonucunda istihdam rakamları yıllara göre incelendiğinde ise, bu konuda bir dalgalanma olduğu görülmekte ve sonuç olarak en çok istihdamın, 2015 yılında hizmet ve imalat sektörleri tarafından sağlanacağı öngörülmüştür.

Hatay ilindeki sektörler ve yıllara göre yatırım teşviklere yönelik yıllara göre dağılım incelendiğinde, 2010 - 2015 yılları arasında en çok yatırım belgesi alınan ve yatırım yapılan sektörün imalat sektörü olduğu görülmektedir. Ayrıca 2015 yılında enerji sektörüne büyük ölçüde yatırımlar yapılması öngörülmektedir. Hatay ilinde 2015 yılında 61 adet teşvik belgeli yatırımların sermaye toplamı yaklaşık 2,6 milyar TL olup, il genelinde 2.400 kişiye istihdam sağlanacağı öngörülmektedir.

7.1. Kamu Yatırımları

Kamu yatırım projelerinin belirlenmesi ve ödenek tahsisinde; makroekonomik, sektörel ve proje bazındaki öncelikler yanında, bölgesel ve il bazındaki öncelikler dikkate alınmaktadır. Bu kapsamda Kamu Yatırım Programının yayımlanmasının ardından projelerden hareketle yürütülen yatırım büyüklükleri tespit edilebilmektedir.

Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan yıllık Kamu Yatırım Programlarında; sektör, alt sektör ve kuruluş bazında proje listelerinden oluşan yatırımların mekansal dağılımı konusunda toplu bir fikir vermemektedir. Ancak bu çalışma ışığında, yatırım programındaki proje yeri bilgilerinden hareketle, mümkün olduğu ölçüde projeler ayrıştırılarak, kamu yatırımlarının mekansal dağılımı konusunda analiz imkanının sağlanması amaçlanmıştır.

Tablo 34. Hatay İli Sektörlere Göre Kamu Yatırımları (Bin TL)

Sektörler	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Eğitim	34.937	51.695	53.171	77.906	113.106	99.819
Enerji	9.000	30.507	28.952	22.606	27.728	1.310
İmalat	-	-	-	512	-	250
Konut	2.676	2.486	2.000	700	8.050	800
Madencilik	177	13.299	107.882	355.961	9.372	-
Sağlık	24.100	12.100	13.300	16.400	24.462	44.505
Tarım	35.337	35.813	43.230	66.362	63.358	80.880
Turizm	2	2	752	1.002	1.002	1.000
Ulaştırma	69.233	21.719	24.912	44.734	11.289	14.156
Diğer Kamu Hizmetleri-İktisadi	64.461	45.730	40.275	10.100	17.000	26.162
Diğer Kamu Hizmetleri-Sosyal				37.344	59.424	61.619
Toplam	239.923	213.351	314.474	633.627	334.791	330.501

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, 2016

Hatay ilindeki kamu yatırımları sektörler göre 2010-2015 yılları arasındaki dönem incelendiğinde, 2015 yılında en çok paya sahip sektörün eğitim sektörü olduğu görülmektedir. Ardından ise tarım sektörü ve sosyal yönde kamu hizmetleri yatırımları gelmektedir. Sektörlere yönelik kamu yatırımlarının alt kırılımları incelendiğinde eğitim sektöründe Hatay ilinde bulunan Mustafa Kemal Üniversitesi ile diğer düzeyde okulların inşaatları önemli kalem tutmaktadır. Tarım sektöründe ise sulama barajları gibi yatırımlar söz konusu iken sosyal yönde kamu hizmetlerinin gerçekleştirilebilmesine yönelik hastane yapımı vb. altyapı yatırımları en önemli kalemler arasında yer almaktadır.

Erzin Limanı

Erzin Limanı ile ilgili izinler 2010 yılı itibarıyla tamamlanmış olup, Doğu Akdeniz'in en büyük deniz üslerinden biri olacak liman yatırım projesinin yıllık 10.000.000 ton elleçleme kapasitesine sahip olması tahmin edilmektedir. Söz konusu liman başta Osmaniye ve Hatay illeri olmak üzere çevre illerin dış ticaretinde transfer maliyetleri konusunda önemli avantajlar sağlayacaktır.

Dört Yol-Hassa Tünel Projesi

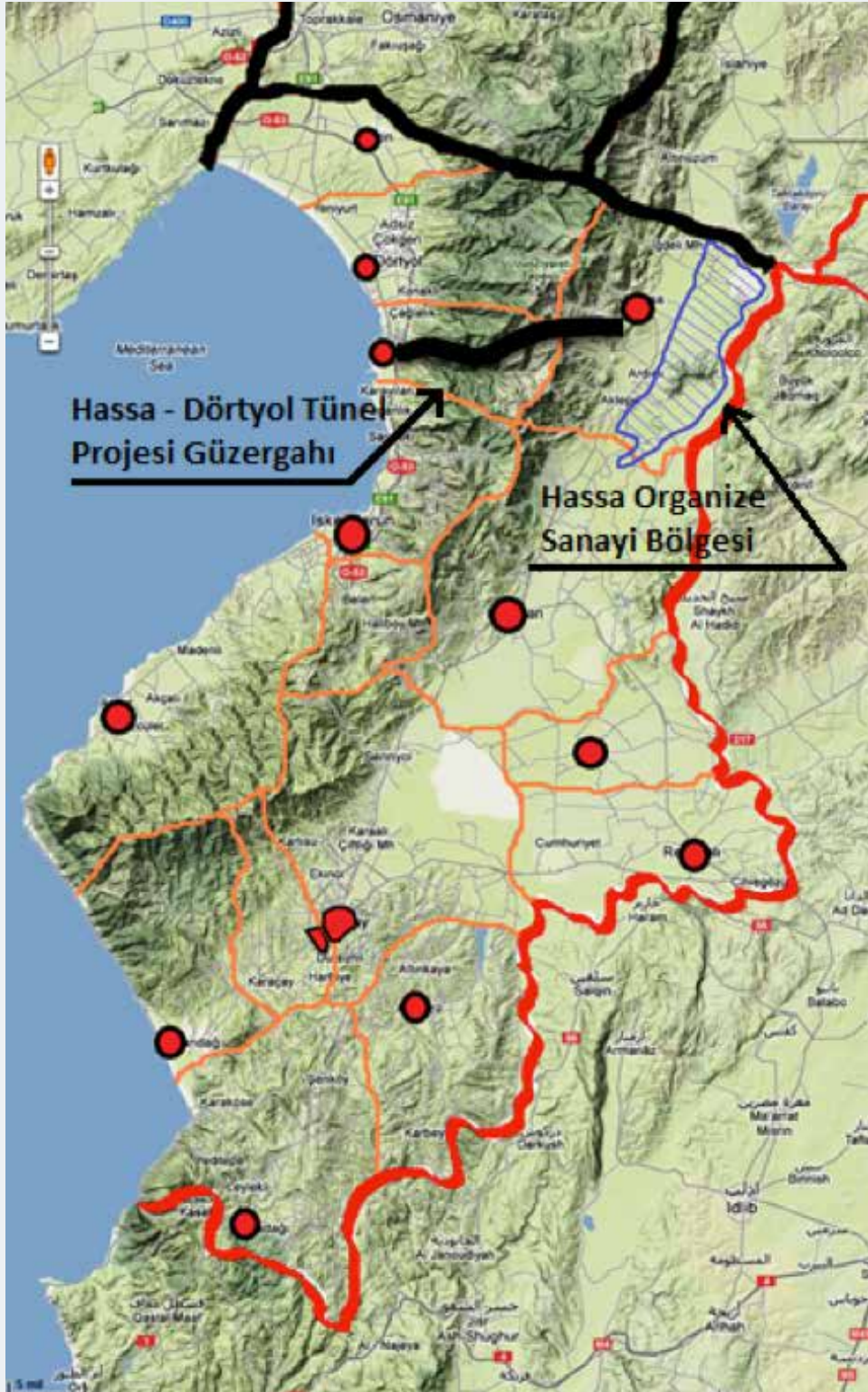
Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından 2016 yılında ihalesi gerçekleştirilip, önümüzdeki dönemde yatırım programına alınarak tamamlanması planlanan Dört Yol - Hassa Tünel Projesi (İskenderun-Hassa bağlantı yolu projesi), GAP bölgesinin İskenderun Limanına bağlantı güzergâhında bulunmaktadır. Tünel Projesi'nin yapılması ile İskenderun Körfezi ve limanları ile Hassa ilçesi arasındaki mesafe 30 kilometreye düşecek, Gaziantep-Nurdağı-Osmaniye-İskenderun mesafesi devlet yolundan 68 kilometre, otoyoldan 73 kilometre daha kısalacak ve araçların ortalama hızı, 65 kilometre/saatten yaklaşık 90-100 kilometre/saate çıkacaktır.

Tablo 35. Dört Yol - Hassa Tüneli'nin Tamamlanması Durumunda Komşu İllerin İskenderun Limanı'na Olan Mesafesi

Yol Güzergahı	Mevcut Durum (km)		Yeni Proje ile	Fark (km)	
	Devlet Yolundan	Otoyoldan		Devlet Yoluna Göre	Otoyola Göre
Gaziantep-Kilis-Kırıkhan-İskenderun	221	0	136	85	0
Gaziantep-Nurdağı-Kırıkhan-İskenderun	198	0	136	62	0
Gaziantep-Nurdağı-Osmaniye-İskenderun	204	209	136	68	73
Kahramanmaraş-Nurdağı-Kırıkhan-İskenderun	186	0	151	35	0
Kahramanmaraş-Nurdağı-Toprakkale-Payas-İskenderun	169	181	151	18	30

Kaynak: Karayolları 5. Bölge Müdürlüğü

Şekil 21. Hassa Organize Sanayi Bölgesi ve Dört yol - Hassa Tünel Projesi Güzergâhı

Türkiye'nin önemli sanayi bölgelerinden biri olan Hatay ilinde özellikle İskenderun Körfezinde son dönemde gerçekleştirilen demir-çelik yatırımları sonucunda yassı mamul ürünlerine geçilmiş ve buna bağlı yan sanayi bölgemizde gelişerek yatırımcıların arsa talebi yoğunlaşmıştır. Ancak İskenderun Körfezinde yatırım alanlarının yetersizliği arsa taleplerin karşılanamamasına ve yatırım planlamalarının aksamasına sebep olmaktadır. Bununla birlikte GAP Bölgesi illeri ile İskenderun Limanı arasındaki mesafeyi kısaltarak altyapısını iyileştirecek olan Dört Yol-Hassa Tünelinin yapımına yönelik çalışmalara 2016 yılında başlanmasının planlanması ile birlikte İskenderun Limanının hinterlandı Güneydoğu Anadolu bölgesini de kapsayacak şekilde genişleyecek ve yatırım alanı ihtiyacı daha da artacaktır. Bu doğrultuda kamuya ait elverişli yatırım alanlarına sahip Hassa ilçesinde Organize Sanayi Bölgesi kurulması amacıyla Hatay Valiliği tarafından çalışmalar başlatılmış ve ilk aşamada 4.100 hektarlık alan 1/25.000 ölçekli Hatay İl Çevre Düzeni Planında sanayi bölgesi olarak ilan edilmiştir. 180.000 dekarlık genişleme alanına sahip olabilecek bu sanayi bölgesi Özel Ekonomik Bölge/Serbest Bölge haline getirilip, devlet teşvik ve desteklerinden avantajlı şekilde faydalanabilecektir. Bununla birlikte Hatay Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü tarafından Hassa Organize Sanayi Bölgesine yönelik yer talepleri toplanmıştır. Buna göre Hassa Organize Sanayi Bölgesi içerisinde yer talebinde bulunan yatırımcıların, yatırım yapacakları sektör, sektörlere göre talep sayısı, yatırım için talep edilen alan, yatırım miktarı ve yatırım sonucunda sağlanacak istihdam sayıları aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Buna göre 322 adet yatırımcı talebi sonucunda, toplam 21.686 dekarlık arsa talebi, 41.207 kişilik istihdam ve 3.330.422.000 ABD Doları yatırım öngörüsünde bulunulmuştur.

Tablo 36. Hassa OSB İçerisinde Yer Talebinde Bulunan Yatırımcılara Ait Veriler

Sektör	Talep Sayısı	Yatırım Tutarı (\$)	İstihdam (Adet)	Talep Edilen Alan (M ²)
Gıda Ürünlerinin İmalatı	66	269.056.000	4.895	2.446.500
Ana Metal Sanayi	37	1.702.385.000	11.416	7.432.000
Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı	35	224.333.000	3.885	2.039.000
Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	34	113.483.000	1.916	1.857.000
Makine Ve Ekipman İmalatı	25	299.340.000	2.710	1.471.000
Kauçuk Ve Plastik Ürünlerin İmalatı	20	56.074.000	1.313	680.000
Tekstil Ürünlerinin İmalatı	20	161.011.000	3.550	1.282.500
Kimyasalların Ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	18	147.441.000	3.080	1.060.000
Mobilya İmalatı	12	14.447.000	761	325.000
Ağaç, Ağaç Ürünleri Ve Mantar Ürünleri İmalatı	8	9.741.000	470	211.000
Elektrik, Gaz, Buhar Ve Havalandırma Sistemi Üretim Ve Dağıtım	4	57.870.000	122	470.000
İçeceklerin İmalatı	3	21.370.000	200	150.000
Elektrikli Teçhizat İmalatı	2	259.000	45	55.000
Elektronik Ve Optik Ürünlerin İmalatı	1	2.500.000	125	10.000
Giyim Eşyalarının İmalatı	1		1.000	250.000
Kağıt Ve Kağıt Ürünlerinin İmalatı	1	370.000	150	20.000
Kayıtlı Medyanın Basılması Ve Çoğaltılması	1	2.963.000	270	100.000
Kok Kömürü Ve Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı	1	296.000	30	10.000
Makine Ve Ekipmanların Kurulumu Ve Onarımı	1	25.000.000	600	100.000
Lojistik	25	178.372.000	4.070	1.529.500
Eğitim	3	38.000.000	540	150.000
Hizmet	4	6.111.000	59	37.500
Toplam	322	3.330.422.000	41.207	21.686.000

Tablo 36 ve Tablo 37’de görüldüğü üzere başvuruların büyük bir bölümü Hatay ilinden gelmiş olup, en fazla yatırım tutarı ve istihdam öngören, en fazla yatırım yeri alanı talebinde bulunan sektör ana metal sanayi sektörü olmuştur. Bu durum halihazırda İskenderun Körfezinde faaliyet gösteren firmaların genişleme alanı olarak Hassa OSB’yi gördüklerini ve İskenderun Körfezinde yatırım alanı bulunmamasının, yatırımları Hassa ilçesine kaydıracağını göstermektedir.

Tablo 37. Hassa Organize Sanayi Bölgesi’nden Talepte Bulunan Yatırımcıların Bulundukları İller

Yatırımcıların Bulundukları İl	Talep Sayısı
Hatay	269
Kahramanmaraş	16
Gaziantep	14
İstanbul	8
Ankara	6
Osmaniye	5
Diyarbakır	1
İzmir	1
Kilis	1
Yunanistan	1
Toplam	322

8. Vergi İstatistikleri

8. Vergi İstatistikleri

2015 yılı Gelir İdaresi Başkanlığının verilerine göre Hatay ilinde faal 8.511 kurumlar vergisi, 32.084 katma değer vergisi ve 24.849 basit usulde vergilendirilen gelir vergisi mükellefi bulunmaktadır.

Tablo 38. Vergi Mükellef Sayısı-2015

	Hatay	Türkiye
Kurumlar Vergisi Faal Mükellef Sayısı	8.511	699.904
Katma Değer Vergisi Faal Mükellef Sayısı	32.084	2.442.668
Basit Usulde Vergilendirilen Gelir Vergisi Faal Mükellef Sayısı	24.849	743.665

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı, 2016

2010 yılında Türkiye’de 81 ildeki ekonomik ve ticari faaliyetlerden toplam 273 milyar 471 milyon TL vergi tahakkuk ederken, bunun % 86,2’si oranında 235 milyar 714 milyon TL’lik tahsilat gerçekleştirilmiştir. 2015 yılında ise bu oran % 84,7 olarak gerçekleşirken Türkiye’de toplam 464 milyar 886 milyon TL’lik vergi tahsil edilmiştir. Hatay ilinde ise 2010 yılında 2,4 milyar TL’lik vergi tahakkuk etmiş olup % 86 oranında 2,1 milyar TL tahsil edilirken 2015 yılında tahakkuk eden vergi 5,7 milyar TL’ye yükselmiş olup % 86,2 oranında 4,9 milyar TL tahsil edilmiştir.

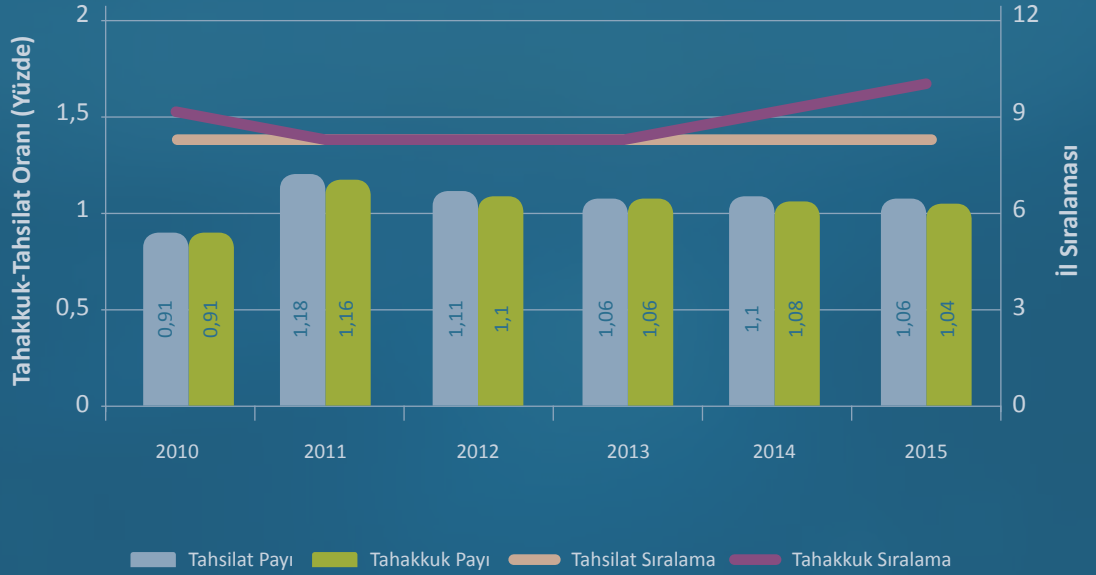
Tablo 39. Hatay ve Türkiye Genel Bütçe Gelirleri

	Yıl	Brüt Tahakkuk	Brüt Tahsilat	Tahsilat Oranı
Hatay	2010	2.496.899.621	2.145.749.733	85,94
	2011	3.857.778.191	3.347.108.620	86,76
	2012	4.026.085.913	3.532.174.638	87,73
	2013	4.477.057.160	3.913.729.434	87,42
	2014	5.074.855.629	4.424.724.540	87,19
	2015	5.707.408.340	4.922.433.745	86,25
Türkiye	2010	273.471.886.528	235.714.639.997	86,19
	2011	332.491.880.965	284.490.144.672	85,56
	2012	366.963.794.689	317.218.618.705	86,44
	2013	423.438.660.412	367.517.727.157	86,79
	2014	471.415.753.999	401.683.956.465	85,21
	2015	548.919.515.343	464.886.789.637	84,69

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı, 2016

Şekil 22. Hatay ilinin Vergi Tahakkuk ve Tahsilinin Oran ve Sıralaması

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı, 2016

Vergi gelirleri illerin ekonomik açıdan gelişmişlik seviyelerinin değerlendirilmesi bakımından bir gösterge olarak kullanılabilir. Bu kapsamda İstanbul ili finans sektöründe olduğu gibi vergi gelirleri bakımından da ilk sırada yer alırken 2015 yılında Hatay ili tahakkuk eden vergi bakımından Türkiye’de 10. sırada yer almaktadır. Hatay ilinin tahakkuk ve tahsil edilen vergi bakımından payı ise 2010 yılında % 0,91 iken 2015 yılında % 1,06 oranlarına yükseldiği görülmektedir.

9. Sonuç ve Değerlendirme

9. Sonuç ve Değerlendirme

1968 yılında “100 Büyük Sanayi Kuruluşu” olarak başlatılan ve her yıl geliştirilerek yayınlanmaya devam eden İstanbul Sanayi Odası (İSO) “Türkiye’nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu” 2014 yılı listesine göre TR63 Bölgesinden 23 büyük sanayi kuruluşunun bulunduğu ve İskenderun Demir Çelik A.Ş.’nin yine Türkiye’nin en büyük 10 sanayi kuruluşu arasına girdiği listede, Hatay ilinden 12 firma yer almaktadır.

Yeni liman yatırımları, enerji yatırımları, çelik servis merkezleri, kurulması planlanan gemi söküm merkezi gibi pek çok yatırım; bölgenin demir-çelik sektöründeki rekabetçi yapısını daha da güçlendirecek ve bölgeye yatırımların çekilmesine katkı sağlayacaktır. Vagon imalatı için yassı çelik, en önemli girdiler arasında yer almaktadır. Üretim ve lojistik açısından dolayı Hatay ili, vagon üretimi ve yan sanayine ev sahipliği yapabilecek altyapıya sahiptir. Gelişmiş demir-çelik endüstrisi ve bu endüstrinin en önemli ürünü olan yassı mamul üretimi ile boru sanayi, beyaz eşya, otomobil sanayi ve gemicilik sektörlerine yatırım imkanı sağlamaktadır.

İlin limanlar, havalimanı, karayolları ve demiryolu ile desteklenmiş lojistik altyapısı bulunmaktadır. Ayrıca Dört Yol-Hassa Tünel projesiyle Amanos dağlarına tünel açılarak ilin iki yakası arasında geçiş kolaylaşacak, bu sayede hem ilin doğusu yatırıma açılacak hem de komşu illerden gelen ihraç malları kolaylıkla limanlara ulaşacaktır. Hassa ilçesinde gerçekleştirilecek olan OSB yatırımı ayrıca bu yatırımları takip edecek ilave yatırımlar ile bölgenin gelecekte çok daha fazla büyümesi beklenmektedir.

2009-2010 URAK Erişilebilirlik Alt Endeksi’ne göre Hatay ili, Türkiye’de 5. sırada, Ticaret Becerisi ve Üretim Potansiyeli Alt Endeksi’nde 6. sırada yer almaktadır. Üniversitelere ve meslek yükseköğretim kurumlarına sahip ilde sanayi sektörlerine yönelik kalifiye işgücü bulunmaktadır.

Hatay ili Türkiye’nin Ortadoğu’ya açılan kapısı, dünya üretim ve tüketim üsleri arasında geçiş noktası olup Ortadoğu’ya yatırım yapmak isteyenler için güvenli bir bölgedir. Günlük ortalama 8,21 saat güneşlenme süresi ile Türkiye’de en yüksek güneş enerjisi potansiyeline sahip illerden birisi konumunun yanı sıra Türkiye’nin 2. büyük rüzgar enerjisi potansiyeline sahip ilidir. Bu kapsamda ilin potansiyel kaynaklarının değerlendirilmesi bakımından önemli HES, RES ve TES yatırımları yapılmaktadır.

DOĞAKA
T.C. DOĞU AKDENİZ KALKINMA AJANSI
T.R. EASTERN MEDITERRANEAN DEVELOPMENT AGENCY

Yavuz Sultan Selim Cd. Birinci Tabakhane Sk.
No: 20 31050 Antakya / HATAY
Tel: 0326 225 14 15
Faks: 0326 225 14 52
bilgi@dogaka.gov.tr

HATAY YDO

Yavuz Sultan Selim Cd. Birinci Tabakhane Sk.
No: 20 31050 Antakya / HATAY
Tel: 0326 212 25 76 Faks: 0326 225 14 52
hydo@dogaka.gov.tr

KAHRAMANMARAŞ YDO

Yenişehir Mahallesi 74.002. Sokak No:3
Dulkadiroğlu/ KAHRAMANMARAŞ
Tel: 0344 231 14 17 Faks: 0344 231 14 18
kydo@dogaka.gov.tr

OSMANİYE YDO

Rauf Bey Mah. 9545. Sk. Lider Plaza İş Merkez
Kat:4 No: 14 Merkez / OSMANİYE
Tel: 0328 888 00 00 Faks: 0328 888 00 01
oydo@dogaka.gov.tr

www.dogaka.gov.tr

